

ΣΟΦΟΚΛΗΣ

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΛΑΝΑΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Τα πρόσωπα της τραγωδίας

Πρόλογος

Πάροδος

Επεισόδιο Πρώτο

Στάσιμο Πρώτο

Επεισόδιο Δεύτερο

Στάσιμο Δεύτερο: Κόμμος

Επεισόδιο Τρίτο

Στάσιμο Τρίτο: Κόμμος

Έξοδος

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[Κείμενα με μετάφραση]

Μικρός Απόπλους

<http://www.mikrosapoplous.gr/>

Δεκέμβριος 2002

ΣΟΦΟΚΛΗΣ

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ

ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΛΑΝΑΣ

ΤΑ ΠΡΟΣΩΠΑ ΤΗΣ ΤΡΑΓΩΔΙΑΣ

ΟΔΥΣΣΕΑΣ, βασιλιάς τῆς Ἰθάκης.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ, γιός τοῦ Ἀχιλλέα καί βασιλιάς τῆς Σκύρου.

ΧΟΡΟΣ ΝΑΥΤΩΝ

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ, γιός τοῦ βασιλιᾶ τῆς Μηλίδας Ποίαντα.

ΕΜΠΟΡΟΣ, ναύτης στίς διαταγές τοῦ Ὀδυσσέα.

ΗΡΑΚΛΗΣ

ΣΟΦΟΚΛΗΣ

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΛΑΝΑΣ

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Αυτή λοιπόν, Νεοπτόλεμε, είναι ή Λήμνος ^[1]
 μιά πέτρα γῆ ἀκατοίκητη στή μέση τοῦ νεροῦ.
 Ὅταν ἐσύ μεγάλωνες στήν ἰσχυρή Ἑλλάδα τοῦ Ἀχιλλέα,
 ἐμένα μέ ὑποχρέωναν Ἕλληνες ἰσχυροί, ^[2]
 νά ἐγκαταλείψω ἐδῶ τόν Μηλιά τοῦ Ποίαντα ^[3]
 μόνο, μέ μόνο σύντροφο τή φρίκη μιᾶς πληγῆς ^[4]
 πού χόρταινε τό αἷμα καί τή σάρκα τοῦ ποδιοῦ του.
 Ἐκτελοῦσα ἐντολές. Ὅμως κι ἐκεῖνος...
 δέν ἄφηνε στιγμή σέ ἡσυχία τό στρατό.
 Ἀναστέναζε, βογκοῦσε, καταριόταν!
 Πῶς νά κάνουμε θυσίες καί σπονδές; ^[5]
 Τί νά στά λέω τώρα! Δέν εἶναι ὥρα γιά κουβέντες.
 Ἄν καταλάβει πῶς ἐπέστρεψα, πᾶμε χαμένοι.
 Κάνε μου ὅμως μιά δουλειά·
 κάπου ἐδῶ γύρω, ὑπάρχει μιά σπηλιά μέ δύο εἰσόδους,
 νά μπαινοβγαίνει τό χειμῶνα ἥλιος ζεστός
 καί ὕπνος δροσερός τό καλοκαίρι.
 Πιο πάνω, λίγο ἀριστερά,
 πρέπει νά βρίσκεται - ἄν τρέχει ἀκόμη - μιά πηγῆ.
 Πήγαινε, δές προσεκτικά καί πές μου.
 Ὅστερα σοῦ ἐξηγῶ τά παρακάτω
 καί ὅταν ἔρθει ή ὥρα, ξεκινᾶμε.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Δέν πρόκειται ν' ἀργήσουμε, Ὀδυσσέα.
 Μοῦ φαίνεται πῶς βλέπω τή σπηλιά μας.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ἔνας σωρός
 ἠφαιστειακῶν
 πετρωμάτων, μέ
 ἐξαιρετική
 χρωματική ποικιλία
 καί σχηματισμούς,
 πού δέν ξεπερνοῦν
 τά 470 μέτρα σέ
 ὕψος. Ἔνας ἀλμυρός
 τόπος,
 τριγυρισμένος ἀπό
 260 χιλιόμετρα
 ἄμμου φωλιασμένης
 σέ παραλίες,
 βραχώδεις ἀκτές,
 κόλπους καί
 λιμανάκια. Ἔνας
 πέτρινος καρπός, μέ
 ἄνυδρο ἐρημικό
 κουκούτσι, στό
 κέντρο τοῦ Βορείου
 Αἰγαίου, λίγο ἔξω
 ἀπό τά στενά τῶν
 Δαρδανελίων,
 ἀπέναντι ἀπό τήν
 Τρωάδα. Λήμνος.
 Μπαίνουν ὁ
 Ὀδυσσέας καί ὁ
 Νεοπτόλεμος,
 ἀκολουθούμενοι ἀπό

Πάνω ἢ κάτω; Ἐγὼ δὲ βλέπω ἀπὸ δῶ.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Πρὸς τὰ πάνω· δὲν ἀκούω τίποτε ὅμως.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Για δὲς μήπως κοιμᾶται.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ψυχὴ δὲν ὑπάρχει ἐκεῖ μέσα.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Τίποτε πράγματα;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἔνας σωρός φύλλα στρωμένα.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Μόνο; Καί γύρω - γύρω;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Μιά κούπα ξύλινη, κακοφτιαγμένη
καί λίγα προσανάμματα στήν ἄκρη.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Νά ἔξερεις τώρα τί μοῦ λές!

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Γιά στάσου· παρὰ δίπλα,
εἶναι ἀπλωμένα κάτι ἀπαίσια κουρέλια,
πού ζέχνουνε ἀφόρητη πληγή.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Ἐδῶ φωλιάζει σίγουρα. Δέ θά ἔναι μακριά.
Τήν πείνα του θά πῆρε ἀπό πίσω ἢ τήν πληγή του.
Κανένα φύλλωμα παυσίπονο θά γυροφέρνει.
Βαλ' τον αὐτόν νά φυλάει, μή μέ δεῖ μπροστά του ξαφνικά.
Κι ἂν θά ἔθελε ν' ἀρπάξει ἄλλον ἀπό μένα!

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Πές πῶς ἔγινε. Τίποτε ἄλλο;

τό ναύτη πού
ἀργότερα θά παίξει
τό ρόλο τοῦ
ἐμπόρου-
κατασκόπου.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Ναί! Στάσου! Λέω... ἐπειδή εἶσαι παιδί τοῦ Ἀχιλλέα,
πρέπει νά ξέρεις πώς ἐδῶ δέ φτάνει
νά εἶσαι γενναῖος... μόνο τό σῶμα, δηλαδή.
Χρειάζεται... κοίταξε, ἀκόμη κι ἂν ἀκούσεις κάτι νέο,
κάτι παράξενο - ἄς ποῦμε- κάτι
πού δέν ἔχεις ξανακούσει, μήν παραξενευτεῖς.
Προπάντων μή διστάσεις. Νά θυμᾶσαι
πώς ἔχεις ἔρθει ἐδῶ γιά νά μέ βοηθήσεις.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Τί θές νά πεῖς;

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Θέλω νά πῶ πώς πρέπει νά εἰσβάλεις
μέ λόγια στήν ψυχή τοῦ Φιλοκλήτη·
κρυφά, κλεφτά. Ὅταν ἀρχίσει
τά ποιός, τά ποῦ καί τά γιατί,
πές του πώς εἶσαι γιός τοῦ Ἀχιλλέα
- αὐτό δέν εἶναι ἀνάγκη νά τό κρύψεις -
καί πώς γυρίζεις σπίτι σου.
Πές του πώς ἄφησες τό στόλο
τῶν Ἀχαιῶν καί μεταβλήθηκες σ' ἐχθρό τους,
γιατί σέ παρακάλεσαν νά πᾶς
κι ἄφησες τήν πατρίδα σου καί πῆγες
- ἡ τελευταῖα ἐλπίδα τους νά μποῦν στό Ἴλιο -
κι ὕστερα δέ σοῦ ἐπέστρεφαν τά ὄπλα τοῦ πατέρα σου.
Τ' ἀξίωσες, τάχα, ἀλλά πῆγαν καί τά ἔδωσαν στόν Ὀδυσσεά.
Ἐδῶ, μπορεῖς νά μέ στολίσεις μέ τίς χειρότερες βροσιές.
Δέ μέ πειράζει. Οἱ Ἀχαιοί θά πειραχτοῦν ἂν δέν τό κάνεις.
Ἄν δέν τοῦ πάρουμε τό τόξο,
δέν πρόκειται νά πάρεις τοῦ Δάρδανου τόν τόπο. [\[6\]](#)
Πρέπει νά ξέρεις πώς ἐσύ καί μόνο ἐσύ μπορεῖς
νά τοῦ φανεῖς ἀξιόπιστος. Ξέχνα με ἐμένα.
Ἐσύ οὔτε ὄρκο ἔδωσες, οὔτε ἀναγκάστηκες,
οὔτε ἤρθες μέ τούς πρῶτους.
Ἐγώ θά πρέπει νά τ' ἀρνηθῶ ὅλα αὐτά· δέ θά μπορέσω.

Μέ τέτοιο τόξο πού κρατάει, ἄν καταλάβει
ποιός εἶμαι, πάω χαμένος καί σέ παίρνω στό λαιμό μου.
Ἦλο τό ζήτημα εἶναι νά σκεφτεῖς πῶς θ' ἀποσπάσεις
τόν ἀναπόσπαστο ὄπλισμό του. [7]
Γνωρίζω, βέβαια, πῶς δέν εἶσαι
φτιαγμένος γιά τεχνάσματα κι ἀπάτες,
μά εἶναι γλυκός καρπός ἡ νίκη, ἀξίζει νά τολμήσεις.
Γρήγορα θά δικαιωθοῦμε.
Ἔλα τώρα, χάρισέ μου μιά παράνομη μέρα,
καί κράτα τήν ὑπόλοιπη ζωή σου, σάν ἔντιμος θνητός·
ὁ ἐντιμότερος, ἄν θέλεις!

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Τί εἶναι αὐτά τά πράγματα, γιέ τοῦ Λαέρτη;
Καί πού τ' ἀκούω, ταράζομαι· πόσο μάλλον νά τά κάνω.
Οὔτε ἐγώ γεννήθηκα, ὅπως εἶπες, γιά κόλπα καί ἀπάτες,
οὔτε - ὅπως λένε - ἐκεῖνος πού μέ γέννησε. Ἄν θέλεις,
μπορῶ νά σοῦ τόν φέρω μέ τή βία· μέ δόλο ὅμως ὄχι.
Δέ θά μπορέσει μᾶς βάλει ὅλους στό χέρι μ' ἓνα πόδι.
Γιά βοηθός σου ἦρθα, συμφωνῶ·
ντρέπομαι ὅμως, ἄρχοντά μου, νά μέ φωνάζουνε προδότη.
Καλύτερα ἔντιμος καί νικημένος, παρά ἀνέντιμος καί νικητής.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Εἶσαι σπορά ἀνυπέρβλητου πατέρα, τελικά.
Ἄκου, κι ἐγώ στά νιάτα μου νόμιζα πῶς ἡ γλώσσα
κάνει ἀργή καί πρόχειρη δουλειά·
στά χέρια μου ἀνέθετα τά πάντα.
Ἔστερα μπῆκα στό νόημα τῆς ζωῆς καί εἶδα
πῶς ὄχι ἀργή, ὄχι πρόχειρη,
δουλειά τεχνίτη κάνει ἡ γλώσσα στούς ἀνθρώπους.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Μοῦ λές νά γίνω ψεύτης;

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Σοῦ λέω νά γίνεις πονηρός.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Καί γιατί ὄχι βίαιος ἢ λογικός;

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Δέν θά τόν πείσεις. Ὅσο γιά τή βία,
δέν καταβάλλεται αὐτός.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Τόσο μεγάλη εἶναι λοιπόν ἡ δύναμή του;

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Τόσο μέγала τά φονικά σημάδια της,
νά λές καλύτερα· βέλη ἀναπότρεπτα.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Αὐτό σημαίνει πώς κινδυνεύω
καί μόνο πού θά μέ ἀντικρίσει;

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Ἐξαρτᾶται τί θ' ἀντικρίσει.
Γί' αὐτό σοῦ μίλησα γιά δόλο.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Παύει τό ψέμα νά βγαίνει ψέμα, δηλαδή;

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Παύει ἄν σέ βγάξει ζωντανό.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Κι ἄν εἶσαι βέβαιος πώς θά ζήσεις;
Ποῦ βρίσκεις τό κουράγιο νά τό κάνεις;

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Ὅταν παλεύεις γιά τό κέρδος, ἡ ἀμφιβολία εἶναι δειλία.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Τί θά κερδίσω ἄν ἔρθει αὐτός στήν Τροία;

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Μόνο τό τόξο του θά τήν κερδίσει.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἐσεῖς δὲν εἶπατε πῶς θά τό κάνω ἐγώ;

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Οὔτε ἐσύ χωρίς αὐτό, οὔτε αὐτό χωρίς ἐσένα.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἄν εἶναι ἔτσι ὅπως τά λές, δέ γίνεται νά μὴν τό πάρω.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Οὔτε καί ν' ἀρνηθεῖς τά δύο σου κέρδη.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ποιά δύο; Γιά λέγε. Ἴσως αὐτά ν' ἀποφασίσουνε γιά μένα.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Ν' ἀποδειχτεῖς γενναῖος καί σοφός.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Πάει καλά! Θ' ἀφήσω κατά μέρος τίς ντροπές καί θά τό κάνω.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Ἀκολουθώντας τίς συμβουλές μου;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἀσφαλῶς, ἀφοῦ συμφώνησα μαζί σου.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Περίμενε λοιπόν ἐδῶ. Κάποια στιγμή θά ἐμφανιστεῖ.

Ἐγώ ἐξαφανίζομαι μὴ μέ ὑποπτευθεῖ

καί τό φρουρό τόν στέλνω πίσω στό καράβι.

Πρόσεξε τώρα· ἄν δῶ ν' ἀργεῖς,

τόν στέλνω πίσω, ἀγκίστρι δολωμένο, καπετάνιο,

τάχα ἀνήξερο περαστικό.

Μόνο ἐκμεταλλεύσου σωστά τά ψέματά του.

Φεύγω, νά θυμᾶσαι ὅσα σοῦ εἶπα. Ἄς ἀναλάβουν

ὁ Δόλιος Ἑρμῆς κι ἡ Νίκη Ἀθηνά πού μέ γλυτώνει πάντα.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΛΑΝΑΣ

ΧΟΡΟΣ

Ξένος ἐγὼ σέ ξένο τόπο,
τί νά πῶ καί τί νά κρύψω κυκλωμένος
ἀπ' τήν καχυποψία; Πές μου.
Τουλάχιστον ἐσύ, κάτι θά ξέρεις.
Πάντα κάτι παραπάνω
σκέπτονται οἱ σκέψεις ὅσων κυβερνοῦν
μέ τήν ἄδεια τοῦ Δία
κι εἶναι γνωστό πῶς διατηρεῖς ἐτούτη
τήν πανάρχαια ἐξουσία.
Πές μου, παιδί μου, τί νά κάνω
γιά νά σέ βοηθήσω;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Πλησίασε ἄν θές νά δεῖς σέ τί γκρεμό
κρέμεται ἡ ἄθλια ζωή του. Μή φοβᾶσαι.
Μά ὅταν νιώσεις τόν πανικό του νά ῥχεται
σέρνοντας, ἔλα κοντά μου.
Βοήθα με ὅ,τι κι ἄν συμβεῖ.

ΧΟΡΟΣ

Παλιά φροντίδα μοῦ ἀναθέτεις, ἄρχοντά μου.
Πάνω σου ἀλύγιστοι φρουροί τά βλέμματά μου,
θά ξαγρυπνοῦν ὅσο νυχτώνει.
Μά πές μου τώρα, ποῦ φωλιάζει;
Ποῦ βρίσκεται; Πρέπει νά ξέρω,
μήν πέσω πάνω του. Σωπαίνει

ΠΑΡΟΔΟΣ

Ἄφοῦ ὁ Ὀδυσσεύς
καί ὁ ναύτης
ἀποχωροῦν, μπαίνει
στή σκηνή χορός
ναυτῶν.

κάπου μέσα ἢ κάπου ἔξω παραδέρνει;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Νά τό σπίτι του· μιά τρύπια πέτρα γιά νά μπαινοβγαίνει.

ΧΟΡΟΣ

Καί ποῦ εἶναι τώρα ὁ δύστυχος;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Εἶμαι βέβαιος πώς σέρνει τό ψοφίμι
τῆς πείνας του κάπου ἐδῶ γύρω.

Γιατί μόνο τό κυνήγι τόν κρατάει ζωντανό.

Καί τί κυνήγι! Νά παλεύει, κακῆν κακῶς, μήπως πετύχει
κάνα πουλί. Τί ἄλλο πιά νά ἐλπίζει ἀπ' τήν πληγή του;

ΧΟΡΟΣ

Τόν λυπᾶμαι τόν ταλαίπωρο. Ζωή
κι αὐτή! Οὔτε ἓνα στήριγμα,
μιά συντροφιά, ἓνα βλέμμα
παρήγορο στήν ἐρημιά
τῆς ἄγριας πληγῆς του.

Ν' ἀγωνιᾶ γιά κάθε ἀπλό καί νά στενάζει
γιά κάθε ἀσήμαντο. Ἄχ, τί σπέρνουν
τά χέρια τῶν θεῶν καί τί θερίζει
ἡ δυστυχία τῶν ἀνθρώπων στήν ἄγωνα γωνιά της.
Δέν ὑστερεῖ ἡ γενιά του σέ ἱστορία,
οὔτε σέ δύναμη οἱ πρόγονοί του
μά, ὅλα κι ὅλα τοῦ ἔμειναν
μιά ἐξορία, ἡ μοναξιά κι ἡ πείνα.
Κτῆνος, ἀγρίμι ἀνάμεσα στ' ἀγρίμια,
νά ὀλολύζει ἀπάνθρωπες ἀνάγκες
κι ἡ ἐρημιά νά τοῦ ἐπιστρέφει
κατάπικρες τίς πιό πικρές κραυγές ἀπελπισίας.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Δέν ἐκπλήσσομαι. Ἀπ' ὅσο μπορῶ νά καταλάβω,
δουλειά θεῶν ἦταν τό λάθος του, δουλειά
θεῶν ἢ αἰμοβόρα ἀντίδραση τῆς Χρύσης
καί ὅλα αὐτά πού ὑποφέρει τώρα, δουλειά θεῶν.
Ἴσως τόν λύγισαν ἐγκαίρως,
μήπως καί λύγιζε ἄκαιρα τό τόξο,
σκοπεύοντας τήν Τροία,
πρίν ἔρθει ὁ καιρός νά τήν πετύχει.

ΧΟΡΟΣ

Μίλα σιγά, παιδί μου!

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Τί τρέχει;

ΧΟΡΟΣ

Κάτι ἀκούω.

Σάν στεναγμό ἀνθρώπου πού τραβάει
παρέα μέ τόν πόνο του. Ἀπό ἐδῶ, ὄχι, ἀπό ἐκεῖ...
ναί, τώρα ἀκούω καθαρά, βογκάει καί σέρνεται μέ κόπο.
Δέν κάνω λάθος. Ὅσο πάει καί πλησιάζει
τήν κατάντια του. Ἄκου τον· σπαράζει.
Φυλάξου, παιδί μου!

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Νά φυλαχτῶ ἀπό τί;

ΧΟΡΟΣ

Ἔρχεται πόρα.

Αὐτός πού ἔλειπε δέ λείπει.

Καί δέν ἀκούω κανέναν ἀμέριμνο βοσκό
νά παίζει τή φλογέρα του·
ἀκούω σκοντάματα καί βόγκους καί φωνές.
Πῶς μουγκρίζει; Μήπως εἶδε τό καράβι;

ΣΟΦΟΚΛΗΣ

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΛΑΝΑΣ

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ἔ, σεῖς ἐκεῖ, πῶς φτάσατε ὡς ἐδῶ;
Μιά πέτρα γῆ ἀκατοίκητη εἶναι στή μέση τοῦ νεροῦ,
χωρίς λιμάνι. Ἀπό ποῦ ἔρχεστε; Ἀπό ποῦ
κρατᾶτε, γιά νά ξέρω;
Γλυκιά Ἑλλάδα λέει τό ντύσιμό σας.
Μά ν' ἀκούσω καί τί λέει ἡ φωνή σας.
Μή φοβᾶστε. Δείχνω ἄγριος σάν κτῆνος,
μά εἶμαι γιά λύπηση, ὁ φουκαράς.
Κοιτᾶξτε τί τραβάω στήν ἐρημιά μου,
δίχως οὔτε ἕνα φίλο. Ἄν ἦρθατε σάν φίλοι,
μιλῆστε, ἀπαντῆστε μου. Μόνο ἀπ' τά λόγια
δέν κινδυνεύουμε ἐδῶ πέρα.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἑλληνες εἶμαστε.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Γλυκιά φωνή!
Ποῖός θά 'λεγε πῶς θά περνοῦσε
τόσος καιρός γιά νά σ' ἀκούσω
νά κελαηδᾷς σέ στόμα ἀνθρώπου;
Κι ἐσύ, παιδί μου...
ποιός σ' ἔστειλε, ποιός σ' ἔφερε,
ποιός σ' ἔσπρωξε, ποιά ἀνάγκη,
ποιός ἄνεμος γλυκός; Πές μου ποιός εἶσαι;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Εἶμαι ἀπ' τήν Σκύρο κι ἐπιστρέφω στό νησί μου.
Νεοπτόλεμο μέ λένε, τοῦ Ἀχιλλέα!

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ

ΠΡΩΤΟ

Ἐμφανίζεται ὁ
Φιλοκτήτης.
Φορᾷ κουρέλια καί
σέρνει τό δεξί του
πόδι.
Κρατᾷ τόξο καί
φαρέτρα.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Παιδί πατέρα αγαπημένου κι αγαπημένης γῆς,
ἀνάθρεμμα τοῦ γέρου Λυκομήδη, τί θές ἐδῶ;
Ἀπό ποῦ ἔκανες πανιά;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἀπό τό Ἴλιο.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Τί εἶπες; Μά δέν ἦσουν μαζί, ὅταν ξεκίνησε ὁ στόλος.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἐλαβες μέρος κι ἐσύ στήν ἐκστρατεία;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Δέν ξέρεις ποιόν βλέπεις, παιδί μου;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Πῶς νά σέ ξέρω, ἀφοῦ δέ σ' ἔχω ξαναδεῖ;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ἔτσι λοιπόν; Δέν ἔτυχε ν' ἀκούσεις τ' ὄνομά μου,
κάτι γί' αὐτά πού μ' ἔφεραν σέ τέτοια χάλια;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Τίποτε ἀπολύτως.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ἄ, πῶς κατάντησα: σκουπίδι τῶν θεῶν,
νά μή σημαίνω τίποτε στή γῆ μου·
οὔτε μιά φήμη μακρυνή κάποιου πού κάπου, κάποτε,
κάτι... καί τά καθάρματα πού μ' ἔριξαν ἐδῶ
νά γελᾶνε μοχθηρά καί ἡ ἀρρώστια
νά μέ σκοτώνει κάθε μέρα πιό βαθιά!
Ἀγόρι μου, ἀγόρι τοῦ Ἀχιλλέα, ἐγώ εἶμαι ὁ κληρονόμος
τῶν ὄπλων τοῦ Ἡρακλῆ, ἄν ἔχεις ἀκουστά,
ὁ γιός τοῦ Ποίαντα, ὁ Φιλοκλήτης.

Δυό στρατηγοί κι ὁ ἄρχοντας τῶν Κεφαλλήνων [\[8\]](#)
μοῦ πέταξαν κατάμουτρα τό αἶσχος αὐτῆς τῆς ἐρημιᾶς·
νά τρέφω μέ τό τέλος μου τή φρίκη

πού άνοιξε τό δόντι ενός φιδιοῡ φονιά.
Μ' έγκατέλειψαν, άγόρι μου, όλομόναχο, άμέσως
μόλις άράξαμε έδῶ άπ' τό νησί τής Χρύσης.
Μέ είδαν ζαλισμένο από τήν τρικυμία
κι όταν κατέρρευσα στά βράχια τής άκτῆς
σάν πεθαμένος, βρηκαν τήν εύκαιρία νά φύγουν,
πετώντας μου κάτι κουρέλια
καί λίγα ψίχουλα. Άνάθεμά τους!
Γιά σκέψου, άγόρι μου· κατάφερα νά βγῶ
άπ' τό σκοτάδι τοῡ ύπνου
καί βρέθηκα βαθιά μέσ στή σιωπή τής μοναξιᾶς.
Έκλαψα, κραύγασα τή συμφορά μου.
Οί άντρες, οί σύντροφοι, τά πλοῖα: μιά άπουσία
γεμάτη μάτια πού δέ μ' έβλεπαν ποτέ καί χέρια
πού δέν μπορούσαν ν' άπαλύνουν τήν πληγή μου.
Ούτε αύριο, ούτε χθές, μονάχα ένα παρόν,
πού θησαύριζε πόνους:· περιουσίες όλόκληρες κραυγές.
Όστόσο οί μέρες έφευγαν κι έπρεπε νά κρατήσω
τήν ψυχή μου ζωντανή σ' αυτή τήν πέτρα.
Όσο γιά τό στομάχι μου...
τό γέμιζε αυτό τό τόξο μ' άγρια περιστέρια.
Τά χτυπούσα στό φτερό.
Μόνο που έπρεπε νά σέρνω τήν πληγή μου,
σφαδάζοντας, ό δύστυχος, κατ' όπου
σφάδαζαν τίς πληγές τους.
Άν ήθελα νερό ή ξύλα, μέσ' στόν άγριο χειμώνα,
σερνόμουν όπως-όπως καί τά κατάφερα.
Κι άν ήθελα φωτιά, χτυπούσα τσακμακόπετρες,
μέχρι νά βρῶ τήν πυρωμένη τους καρδιά.
Έτσι έπιβίωσα. Έχω στέγη, έχω φωτιά, όλα καλά.
Μόνο ή άρρώστια δέ χορταίνει, δέ ζεσταίνει,
δέ λείει ν' άποκοιμηθεῑ.
Καί τό νησί, άγόρι μου, νά στέκεται μιά πέτρα
στή μέση τοῡ νεροῦ. Ποιός ναυτικός νά πλησιάσει;
Τί θά κερδίσει; Ούτε καν μιά άπανεμιά.
Πρέπει νά είναι παλαβός γιά νά κατέβει

ἢ ἐντελῶς χαμένος· συμβαίνουν κι αὐτά.
Ἦλα τά φέρνει ὁ χρόνος τῶν ἀνθρώπων.
Ἄν φανεῖ κανένας τέτοιος, δέ λέω, μέ παρηγορεῖ.
Κάποιοι δέν ἔχουν μόνο λόγια, γιά τήν ἀθλιότητά μου.
Μοῦ προσφέρουν τροφή, κανένα ροῦχο,
μά στό τέλος ξεχνοῦν νά μέ πάρουν
μαζί πρὸς τήν πατρίδα, νά μέ σώσουν.
Ἔτσι λοιπόν, ψυχορραγῶ τό δέκατό μου χρόνο,
μέ τήν πληγή πού τρέφω καί μέ τρέφει δυστυχία.
Νά, τί μοῦ ἔκαναν οἱ Ἀτρεΐδες κι ὁ Ὀδυσσεάς.
Μακάρι νά τοὺς πλήρωναν μέ πόνους οἱ θεοί,
τήν κτηνωδία που ξόδεψαν σέ μένα.

ΧΟΡΟΣ

Καταλαβαίνω, γιέ τοῦ Ποίαντα. Σέ συμπονῶ.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἐγώ ὅμως κάτι παρὰ πάνω.
Γιατί μπορῶ νά βεβαιώσω πῶς εἶναι ἀλήθεια ὅσα λές.
Δοκίμασα τήν κτηνωδία τῶν Ἀτρειδῶν καί τοῦ Ὀδυσσεά.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Σέ πόνεσαν κι ἐσένα, τά καθάρματα;
Τί σοῦ ἔκαναν καί εἶσαι τόσο θυμωμένος;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Αὐτό δέν εἶναι τίποτε! Νά δεῖς ὅταν θυμώσει
πραγματικά τό χέρι μου τί ἔχουν νά πάθουν.
Θά πληρώσουν καί θά μάθουν πῶς ἐκτός ἀπό τή Σπάρτη
καί τίς Μυκῆνες, βγάζει ἄντρες καί ἡ Σκύρος.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Καλά τά λές, ἀγόρι μου. Μά, πές μου
πῶς σ' ἔφεραν σέ τέτοια ὀργή;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Πονάω, γιέ τοῦ Ποίαντα καί μόνο πού θυμᾶμαι
πῶς μ' ἐξευτέλισαν οἱ ἄτιμοι, ὅταν πῆγα,
ἀμέσως μόλις πέθανε ὁ Ἀχιλλέας. Μά θά σοῦ πῶ...

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Τί εἶπες; Ἄκουσα καλά; Μή συνεχίζεις!
Πρῶτα ἐξηγήσου! Πέθανε ὁ Πηλάδης;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Σκοτώθηκε· ὄχι ὅμως ἀπό ἄντρα
πολεμιστή. Θεός τοξότης τόν χτύπησε, ὁ Φοῖβος, ὅπως λένε. [\[9\]](#)

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ἄξιος φονιάς, ἐξαίρετου νεκροῦ!
Ποῖός ἄλλος θά μποροῦσε;
Δέν ξέρω τί νά κάνω.
Νά ξεσπάσω γιά τά βάσανα τοῦ γιοῦ
ἢ νά θρηνήσω τό νεκρό πατέρα;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Δύστυχε, δέ φτάνουν οἱ δικές σου συμφορές;
Μή σπαταλᾷς τά δάκρυά σου.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Σωστά μιλᾷς. Γύρισε τώρα στά δικά σου
καί λέγε πῶς σέ ντρόπιασαν.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἦρθαν στήν Σκύρο, ὀλόκληρη πομπή,
μέ τό καλό καράβι στολισμένο·
ὁ ἔνθεος Ὀδυσσεάς καί τοῦ πατέρα μου ὁ τροφός. [\[10\]](#)
Μοῦ εἶπαν - ἀλήθεια, ψέμματα δέν ξέρω - πῶς ἀπό τή στιγμή
πού σκοτώθηκε ὁ πατέρας μου, ἡ ζωή
ἢ ἴδια ἀποφάσισε νά πάρω ἐγὼ τήν Τροία.
Καταλαβαίνεις, τώρα· δέν ἔχασα καιρό.
Κυρίως ἀπ' τή λαχτάρα μου νά δῶ, ἔστω νεκρό,
τόν πατέρα πού δέ γνώρισα ὅσο ζοῦσε.
Ἦχι πῶς ἡ Τροία μοῦ ἔπεφτε λίγη!
Ἦτανε πρῶτα ὁ ἄνεμος καί σέ δύο μέρες
ἔφτανα στό ταλαίπωρο Σίγειο κι οἱ στρατιῶτες [\[11\]](#)
ζητωκραύγαζαν, μ' ἀγκάλιαζαν

μέ φύλαγαν καί φώναζαν πώς βλέπουν
τόν Ἀχιλλέα πάλι ζωντανό.

Ἐκεῖνος ἦταν ἄταφος ἀκόμη κι ἐγὼ κατέρρεα ἤδη.

Τόν ἔκλαψα, τόν θρήνησα, δέν ξέρω πόσο!

Ὑστερα πῆγα, ὅπως ἔπρεπε, σάν φίλος στούς Ἀτρεΐδες
καί ζήτησα τά ὄπλα του καί τά ὑπάρχοντά του.

Τί αἰσχος λές πώς ἄκουσαν τά δύστυχα αὐτιά μου;

“Γιέ τοῦ Ἀχιλλέα ὅ,τι ἀνήκε στόν πατέρα σου, σοῦ ἀνήκει.

Ὅμως τά ὄπλα του ἀνήκουν τώρα σ’ ἄλλον, στό γόνο τοῦ Λαέρτη”.

Εἶπα νά κλάψω, ὅμως ξέσπασα κι ἄρχισα νά φωνάζω,

ἐξαλλος ἀπό θυμό: “Καθάραμα, τολμήσατε νά δώσετε σέ ἄλλον
τά ὄπλα τά δικά μου; Ἐμένα μέ ρωτήσατε;”

Τότε ἐπενέβη ὁ Ὀδυσσεύς πού παρακολουθοῦσε:

“Γιατί νά σέ ρωτήσουμε, ἀγόρι μου; Τά πῆρα

δικαίως, ὅταν τά ἔσωσα κι αὐτά κι ἐκεῖνον”.

Ξεπέρασα τά ὄρια μου. Δέν ἤξερα τί ἔλεγα,

τί ἔβριζα, τί ἔφτυνε τό στόμα μου.

Ἀκοῦς νά κλέψει τά ὄπλα τά δικά μου!

Τόν πόνεσαν τά λόγια μου φαίνεται καί παρ’ ὅλο

πού εἶναι πάντα ψύχραιμος, μοῦ εἶπε:

“Ὅταν ἔπρεπε νά εἶσαι μαζί μας, δέν ἦσουν

κι ὅταν δέν ἔπρεπε ν’ ἀπουσιάζεις, ἀπουσιάζεις.

Τό στόμα σου ὅμως βρίσκεται παντοῦ.

Γι’ αὐτό, δέν πρόκειται νά πάρεις τίποτε στήν Σκύρο”.

Μ’ ἐξευτέλισαν καί πῆρα τό δρόμο τῆς ἐπιστροφῆς,

ληστεμένος ἀπ’ αὐτή τήν παλιόφαρα, τό κάθαμα, τόν Ὀδυσσεά.

Μά, νά σοῦ πῶ, δέ φταίει αὐτός. Ἐκεῖνοι φταῖνε, ἢ... ἐξουσία!

Οἱ ἡγέτες κάνουν τό λαό καί τό στρατό.

Ἔχει κι ἡ ἀχρειότητα τούς δημοδιδασκάλους τῆς!

Δέν ἔχω τίποτε ἄλλο νά σοῦ πῶ. Κι ὅποιος μισεῖ

τούς Ἀτρεΐδες, νά τοῦ δώσουν οἱ θεοί

ὅσα θά ἤθελα ἐγὼ καί δέν μπορῶ νά τοῦ χαρίσω.

ΧΟΡΟΣ

Γῆ τῶν βουνῶν καί τῶν ἀγρῶν,

μητέρα τοῦ θεοῦ

κι ἀρχόντισσα τοῦ Πακτωλοῦ, [\[12\]](#)
μᾶνα γλυκιά, σοῦ φώναζα,
μᾶνα μακάρια, λύσε
τά αίμοβόρα σου λιοντάρια, νά βοηθήσεις·
οἱ Ἀτρεΐδες δέν ἔχουνε τιμή.
Δίνουν τά ὄπλα τοῦ πατέρα του
στό γόννο τοῦ Λαέρτη.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Τώρα ξέρω πῶς μπορῶ νά μοιραστῶ τήν ἀγανάκτησή σας.
Μόνον οἱ Ἀτρεΐδες κι ὁ Ὀδυσσεύς θά μπορούσαν
νά κάνουν τέτοια πράγματα. Ἰδίως αὐτός,
αὐτός καί ἡ πανούργα ἡ γλώσσα του,
τό στόμα του τό ἄτιμο, φωλιά τῆς ἀδικίας.
Δέν ἐκπλήσσομαι. Ἐνα μόνο θά ἔθελα νά ἔξερα,
ὁ γίγαντας ὁ Αἴας πῶς τ' ἀνέχτηκε ὅλα αὐτά; [\[13\]](#)

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Σκοτώθηκε. Ἄν ἦταν ζωντανός, θά μ' ἔκλεβαν ἔτσι ἄτιμα;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Τί εἶπες; Πάει κι ὁ Αἴας;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Σκοτείνιασε κι αὐτός.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Τί ἀκούω ὁ δύστυχος! Καί ζοῦν τό ἔκτρομα τοῦ Τυδέα [\[14\]](#)
κι ἐκεῖνο τό μαρτύριο πού ψώνισε ἀπ' τόν Σίσυφο ὁ Λαέρτης; [\[15\]](#)
Θά ἔπρεπε νά σαπίζουν...

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Κι ὅμως ζοῦν καί βασιλεύουν καί καρπίζουν
τή φαρμακερή σοδειά τους στῶν Ἀργείων τό στρατό.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Καί, δέ μοῦ λές, ἐκεῖνος ὁ παλιός ὁ φίλος μου, ὁ τίμιος
ὁ Νέστορας τί κάνει; Πέθανε κι αὐτός; [\[16\]](#)
Ἦταν ὁ μόνος πού τούς συμβούλευε σωστά

καί τούς κρατοῦσε ἀπό τὰ αἴσχη.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ζεῖ. Γιά τήν ἀκρίβεια, πεθαίνει κάθε μέρα
τήν ἀπουσία τοῦ γιοῦ του. Σκοτώθηκε ὁ Ἀντίλοχος. [\[17\]](#)

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ἐσύ μιλάς κι ἐγώ μετράω νεκρούς· δυό ἄντρες,
δυό ἀπίστευτες μέσα μου μαχαιριές ἢ συντριβή τους.
Τί νά πεῖς, σέ τί νά ἐλπίζεις, ἀφοῦ χαίρεται ὁ Ὀδυσσέας
τό χῶμα πού τούς χαίρεται; Εὐήμερεῖ τό πτῶμα
καί χάνονται ἕνας-ἕνας οἱ ζωντανοί.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἡ ἀλήθεια εἶναι πῶς ξέρει νά ξεφεύγει.
Μά κάθε τέχνη ἔχει τὰ ὅριά της, Φιλοκλήτη.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ἐλα τώρα, σ' ἐξορκίζω, γιά τόν Πάτροκλο, τό φίλο [\[18\]](#)
τοῦ πατέρα σου, τί ξέρεις;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Σκοτώθηκε κι αὐτός.
Μέ λίγα λόγια, ὁ πόλεμος χορταίνει μέ καλούς.
Οἱ ἄθλιοι τόν βαρυστομαχιάζουν.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Συμφωνῶ. Γί' αὐτό θά σέ ρωτήσω
πού βρίσκεται ἕνα ἀπόβρασμα καλό μόνο στά λόγια.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Γιά τόν Ὀδυσσέα λές;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ὅχι γί' αὐτόν, γιά κάποιον Θερσίτη, [\[19\]](#)
πού ἂν δέν τοῦ ἔκλειναν τό στόμα, δέν τό ἔκλεινε ποτέ.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Δέν ξέρω. Δέν τόν εἶδα· ἄκουσα μόνο νά τόν ἀναφέρουν.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ὅπως εἶναι φυσικό! Χάνεται τό κακό ποτέ;
Διασκεδάζουν οἱ θεοί νά βλέπουν πῶς ξεφεύγει
τόν Ἄδη κάθε καρυδιᾶς καρύδι.
Τούς δίκαιους ὁμως καί τούς ἔντιμους
τούς καταβαραθρώνουν μέ τό παραμικρό.
Τί νά σκεφτεῖς καί τί νά πεῖς;
Πῶς καταντήσαμε ἔτσι;
Ἡ μόνη μας παρηγοριά, κάποιοι παράλογοι θεοί!

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἐγώ, βλαστέ πατέρα πού βλάστησε στήν Οἴτη, [\[20\]](#)
κανόνισα νά φύγω ἀπό τήν Τροία
καί νά φυλάγομαι ἀπ' τούς Ἀτρεΐδες.
Δέ θέλω πάρε-δῶσε μέ ἀνθρώπους
πού θεωροῦν τούς λιποτάκτες στρατηγούς.
Δέ μέ σηκώνει ὁ τόπος πού ἐπικρατεῖ ὁ χειρότερος
καί βασιλεύει ὁ τελευταῖος.
Μοῦ φτάνει ἡ πέτρα τοῦ νησιοῦ μου
καί τοῦ σπιτιοῦ μου ἡ θαλπωρή.
Φεύγω τώρα· περιμένει τό καράβι.
Νά 'σαι καλά, τοῦ Ποίαντα γιέ,
κι ἄς πάρουν πίσω ἐπιτέλους οἱ θεοί
τήν ἄδικη πληγή σου.
Πάμε κι ἐμεῖς νά ἐτοιμαστοῦμε.
Ὅταν φυσήξει ὁ θεός, σαλπάρουμε ἀμέσως.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Σαλπάρετε λοιπόν, παιδί μου;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἀνοίγει ὁ καιρός. Καλύτερα
νά τόν προλάβουμε, παρά νά μᾶς προλάβει.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Στή μνήμη τοῦ πατέρα σου, παιδί μου,
στήν ἀγκαλιά τῆς μάνας σου, σ' ὅποιον σέ περιμένει,
σ' ἐξορκίζω, σέ ἱκετεύω, δές, προσπέφτω,

μή μέ αφήνεις σ' αὐτή τήν ἐρημιά.
Ἄκουσες, εἶδες· μ' ἔκαναν φωλιά οἱ συμφορές.
Πέτα με κάπου, σάν σκουπίδι! Ξέρω, ξέρω,
εἶναι κόπος, εἶμαι φόρτωμα, μπελάς.
Λυπήσου με ὅμως! Οἱ γενναῖοι πολεμοῦν τίς ἀδικίες
καί προσπαθοῦν τή δόξα. Ἄν μέ ἀφήσεις,
παίρνεις τό κρίμα στό λαιμό σου. Κάποτε θά σέ πονέσει.
Πάρε με μαζί σου καί ἄρπαξε τή δόξα
τῆς δίκαιης ἐπιστροφῆς μου.
Οὔτε μιά μέρα - μά τί λέω, οὔτε μισή - δέν εἶναι κόπος.
Τόλμησε! Στό ἀμπάρι βάλε με, στήν πρύμνη,
στήν πλώρη, ὅπου θέλεις, νά μή σᾶς ἐνοχλῶ.
Μίλα, παιδί μου, πές τό ναί στόν Δία τῶν ζητιάνων.
Πέφτω στά πόδια σου, ὁ σακάτης, προσκυνῶ,
μά μή μ' ἐγκαταλείπεις! Δέν περνιέται ἡ μοναξιά,
χωρίς νά νιώθεις πλάι σου ἀνθρώπου βῆμα.
Πάρε με στά μέρη σου· ἔστω, πήγαινε με στήν Χαλκίδα
καί βρῖσκω τρόπο γιά νά φτάσω... ἄχ, νά φτάσω
στήν Οἶτη, σίς πλαγιές τῆς Τραχινίας,
στά νερά τοῦ Σπερχειοῦ!
Σκέψου τί δῶρο θά εἶναι αὐτό γιά τόν πατέρα μου.
Τό ἴδιο τό παιδί του! Ἄν καί φοβᾶμαι πώς δέ ζεῖ,
ἀφοῦ δέν ἦρθε νά μέ βρεῖ τόσον καιρό.
Τοῦ ἔστελνα συνέχεια κραυγές ἀπελπισίας,
μ' ὅποιον ἐξώκειλε στήν ἐρημιά μου.
Ἦ πέθανε ἢ μέ ξέχασαν κι ἐμένα καί τήν πέτρα μου
οἱ ταχυδρομοὶ ἀπ' τή βιασύνη τους.
Ὅμως ἐσύ μπορεῖς, ἂν θές, νά γίνεις
ἄγγελος καί σωτήρας μου.
Λυπήσου με, σπλαχνίσου με, σῶσε με, σκέψου:
μιά πάλη ἀτέλειωτη, μιά ἀτέλειωτη ἀγωνία
λυσομανάει ἢ ἀνθρώπινη ζωή, πετύχεις δέν πετύχεις.
Ὅταν δέ ζεῖς τή δυστυχία
νά σκέφτεσαι πώς πάντα ὑπάρχει
κι ὅταν εἶσαι εὐτυχισμένος νά προσέχεις·
ὅλα μπορεῖ ν' ἀλλάξουν σέ μιά μέρα.

ΧΟΡΟΣ

Λυπήσου τον, ἄρχοντα, πονοῦν
τά λόγια του, σπαράζουν
μιά δυστυχία, πού νά μήν τύχει
σέ ἄνθρωπο ἀγαπημένο.

Ἄφοῦ μισεῖς τούς ἄτιμους Ἀτρεΐδες,
κάνε τήν ἀχρειότητά τους
λύτρωση γί' αὐτόν τό φουκαρά.

Μέ τό ἴδιο γρήγορο καράβι
πού θά τόν πᾶς στή γῆ του,
θά ξεφύγεις τούς θεούς.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Μέτρα τά λόγια σου, γιατί ὅταν σέ κυκλώσει
ἡ ἀρρώστια, ἴσως βρεῖς πῶς περισσεύουν.

ΧΟΡΟΣ

Ποτέ! Νά εἶσαι βέβαιος! Δέν πρόκειται νά βρεῖς
στά λόγια καί στά ἔργα μου σπατάλες.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἄν εἶναι ἔτσι, ντρέπομαι νά βγῶ φτωχότερός σου
στήν ἐξόφληση τοῦ χρέους πού ἀνοίξαμε ἐδῶ.
Πάμε λοιπόν, σαλπάρουμε, κουνήσου, κουνηθῆτε!
Ὅσο γιά τό καράβι, δέν πρόκειται νά φέρει ἀντιρρήσεις.
Μόνο νά δώσουν οἱ θεοί νά δραπετεύσουμε ἀπ' αὐτό
τό κάτεργο καί τ' ἄλλα τά βρίσκουμε στό δρόμο.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Μέρα γλυκιά τοῦ γυρισμοῦ, ἄνθρωπε ἀγαπημένε
καί ναῦτες μου καλοί, πῶς νά σᾶς δείξω
τί φτερουγίζει μέσα μου γιά σᾶς;
Ἔρχομαι, ἀγόρι μου, μά πρῶτα
πάμε μαζί νά πῶ δύο λόγια τελευταῖα στό ἀπάνθρωπό μου σπίτι.
Νά δεῖς καί σύ πῶς ἔζησα τόσον καιρό καί τί καρδιά
χρειάζεται γιά νά σταθεῖς ἐκεῖ πού ἀκόμη
καί τό βλέμμα καταρρέει.

Σκέπτομαι, ἂν ἦταν ἄλλος...
μά κι ἐμένα ἢ ἀνάγκη μου ἔμαθε ἀντοχή.

ΧΟΡΟΣ

Καθίστε πρώτα νά μάθουμε τί τρέχει.
Ἔρχεται ἕνας δικός μας μαζί μέ κάποιον ἄγνωστο.

ΕΜΠΟΡΟΣ

Γιέ τοῦ Ἀχιλλέα, τί ἀνέλπιστη συνάντηση!
Εἶχα χαθεῖ σ' αὐτή τήν ἐρημιά, ὅταν εἶδα
τό συνάδελφο ἀπό δῶ, πού ἔκανε βάρδια μ' ἄλλους δύο
στό καράβι σου καί μ' ἔφερε ὁ ἴδιος.
Ἐπέστρεφα ἀπό τήν Τροία, μ' ἕνα μικρό ἐμπορικό,
στήν Πεπάρηθο πού βγάζει πολύ καλό σταφύλι [\[21\]](#)
κι ἔμαθα ἀπό τούς ναῦτες πώς ἦτανε δικοί σου.
Εἶπα νά μή φύγω σάν τόν κλέφτη, πρὶν σέ βρῶ καί σοῦ μιλήσω.
Μέ τό ἀζημίωτο, φυσικά!
Φαντάζομαι, δέν ξέρεις τί σοῦ ἐτοιμάζουν οἱ Ἀτρεΐδες.
Τί σοῦ ἐτοίμασαν, θέλω νά πῶ·
γιατί ἔβαλαν κιόλας ἐμπρός τό σχέδιό τους.
ἴσα πού προλαβαίνεις.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ὅσο γιά τήν πληρωμή σου, ξένε,
τήν προθυμία σου θά τή θυμᾶμαι ὅσο ζῶ,
ἂν δέ γεννήθηκα ἀχάριστος. Μά πές μου τώρα γιά νά ξέρω,
τί μεσολάβησε, τί νέο ἐτοιμάζουν οἱ Ἀτρεΐδες;

ΕΜΠΟΡΟΣ

Ὅπλισαν τά καράβια καί τρέχουν νά σέ πιάσουν.
Ὁ γέρο-Φοίνικας καί τοῦ Θησέα οἱ γιοί. [\[22\]](#)

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Νά μέ πιάσουν μέ τά χέρια ἢ μέ τά λόγια;

ΕΜΠΟΡΟΣ

Αὐτό δέν τό γνωρίζω. Ὅ,τι ἄκουσα σοῦ λέω.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Καί πῶς ὁ Φοῖνικας κι οἱ ἄλλοι πού πήγανε μαζί του,
δείχνουν τόση προθυμία στούς Ἀτρεΐδες;

ΕΜΠΟΡΟΣ

Ἐκεῖνο που ἔχει σημασία εἶναι πῶς ἔρχονται ὅπου νά 'ναι
καί θά 'ναι ἔτοιμοι ἀπ' τό δρόμο.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Κι ὁ Ὀδυσσεύς; Πῶς δέν ἀνοιξε πανιά;
Ἐτρεξε τίποτε ἢ φοβᾶται;

ΕΜΠΟΡΟΣ

Τήν ὥρα πού ἔφευγα, ἔφευγε κι αὐτός μέ τοῦ Τυδέα τό γιό.
Ἐψαχναν κάποιον ἄλλον.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ποιόν δηλαδή καί ξεβολεύτηκε ὁ ἴδιος;

ΕΜΠΟΡΟΣ

Τόν λένε... πές μου πρῶτα ποιός εἶναι αὐτός·
καί μίλα σιγά.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ὁ περιβόητος Φιλοκλήτης.

ΕΜΠΟΡΟΣ

Ἄφησε πιά τίς ἐρωτήσεις καί κανόνισε νά φύγεις
μιά ὥρα ἀρχύτερα ἀπό δῶ.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Τί λέει, ἀγόρι μου; Τί προσπαθεῖ
νά σοῦ πουλήσει στά κρυφά ὁ ναυτικός;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Δέν ἔχω καταλάβει. Θά τοῦ πῶ
νά μιλήσει καθαρά μπροστά σέ ὅλους.

ΕΜΠΟΡΟΣ

Ἀγόρι τοῦ Ἀχιλλέα, μή μέ ἐκθέτεις στό στράτευμα.
Δέ μοῦ ἐπιτρέπεται νά πῶ τά πάντα.
Διατάζουν, ἐκτελῶ κι ἔτσι κερδίζω τό ψωμί μου.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἀντίθετα, ἐγὼ δέ θέλω πάρε-δῶσε μέ Ἀτρεΐδες
κι ὁ ἄνθρωπος αὐτός εἶναι ὁ καλύτερός μου φίλος,
γιατί τούς μισεῖ. Ἀφοῦ λοιπόν ἦρθες σάν φίλος
καί σύ, ὅπως λές, λέγε τα ὅλα.

ΕΜΠΟΡΟΣ

Τί μοῦ ζητᾶς, παιδί μου;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ξέρω τί κάνω.

ΕΜΠΟΡΟΣ

Τότε νά πάρεις καί τήν εὐθύνη.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Τήν παίρνω, λέγε.

ΕΜΠΟΡΟΣ

Καλά λοιπόν. Αὐτοί οἱ δύο πού ἀνέφερα, ὁ γιός
τοῦ Τυδέα κι ὁ Ὀδυσσεάς, ὀρκίστηκαν πώς θά τόν βροῦν
κι ἢ θά τόν πείσουν ἢ θά τόν συλλάβουν.
Ἄκουσαν ὅλοι οἱ Ἀχαιοί τόν Ὀδυσσεά νά τό φωνάζει,
γιατί ἔχει περισσότερη ἐμπιστοσύνη στίς δυνάμεις του ἀπ' τόν ἄλλο.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Καί ποιός ὁ λόγος ν' ἀσχοληθοῦν μαζί του,
μετά ἀπό τόσα χρόνια πού τόν εἶχαν πεταμένο;
Τούς στρίμωξε ἡ ἀνάγκη ἢ τούς ἔζωσαν οἱ τύψεις;

ΕΜΠΟΡΟΣ

Μάλλον δέν ξέρεις τίποτε. Θά σοῦ τά πῶ μέ τή σειρά.

Ἦταν, πού λές, ἕνας μάντης, ἀριστοκράτης, γιός τοῦ Πριάμου. [\[23\]](#)
Ἔλενο τόν ἔλεγαν. Μιά νύχτα πού εἶχε βγεῖ
μόνος, τόν ἔπιασε αὐτός ὁ ἄτιμος, τό σίχαμα,
ὁ ὑπουλος, ὁ Ὀδυσσεάς· τόν ἔδεσε
καί τόν γύριζε σάν ζῶο στό στρατόπεδο, νά δοῦν
τί πιάνει ὅταν κυνηγάει. Αὐτός λοιπόν ὁ μάντης,
προφήτευσε πολλά καί διάφορα, ιδίως

πώς δέν πρόκειται νά πάρουν τήν Τροία οἱ Ἀχαιοί,
ἄν δέν πᾶνε στό νησί πού ζεῖ μονάχος καί τόν πείσουν νά γυρίσει.
Ὅταν ἄκουσε τό μάντη ὁ γιός
τοῦ Λαέρτη, ὑποσχέθηκε νά τό φροντίσει ὁ ἴδιος.
Εἶπε πώς θά τόν ἔπειθε, μά κι ἄν ἀρνιόταν,
σέροντας θά τόν ἔφερνε καί πώς ἄν δέν τό ἔκανε,
νά τόν ἀποκεφάλιζαν χωρίς πολλές κουβέντες.
Τώρα, παιδί μου, ἔμαθες τά πάντα.
Μά φύγε ἄν θέλεις τό καλό σου
καί τό καλό ὅποιου θέλεις.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Τί ἄλλο μοῦ μέλλεται ν' ἀκούσω!
Ὅρκίστηκε, ἡ λαίλαπα, μπροστά στούς Ἀχαιοῦς
πώς θά μέ πείσει; Ἐμένα; Πιό εὐκόλα θά μ' ἔπειθε
νά γυρίσω ἀπό τόν Ἄδη, ὅταν πεθάνω
σάν τόν πατέρα του. [\[24\]](#)

ΕΜΠΟΡΟΣ

Ἐγώ δέν ξέρω ἀπό τέτοια.
Πάω πρὸς τό καράβι μου κι ὁ θεός νά σᾶς φυλάει.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Δέν εἶναι ἀθλιότητες, παιδί μου, ὅλα αὐτά;
Ἐλπίζει τοῦ Λαέρτη ὁ γιός πώς θά μέ περιφέρει,
σάν κατοικίδιο χορτασμένο μέ χάδια ἀνάμεσα στούς Ἀχαιοῦς;
Εὐκολότερα θά μ' ἔπειθε τό δόντι τοῦ φιδιοῦ
πού μ' ἄφησε ἀνάπηρο.
Ἀλλ' ὅταν βάλει κάτι στό μυαλό του, θά τό κάνει.
Νά εἶσαι βέβαιος πώς θά ἔρθει.
Πάμε. Ὅσο πιό πολύ νερό τοῦ ἀφήσουμε νά τρέξει
πίσω μας τόσο πιό καλά. Ἡ ἔγκαιρη βιασύνη
κάνει, στό τέλος τῆς δουλειᾶς, τόν ὕπνο πιό γλυκό.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ὅχι ἀκόμη. Ἔχουμε κόντρα τόν καιρό.
Μόλις γυρίσει πρίμα.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Όταν σέ στρώνει στό κυνήγι ή συμφορά,
όλοι οί καιροί εἶναι πρίμα.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Κόντρα τόν ἔχουνε κι αὐτοί.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ὁ κλέφτης πού ἀποφάσισε νά κάνει τή δουλειά του
ὀρτσάρει μιὰ χαρά!

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Πάμε ἂν σου φαίνεται σωστό. Μά πάρε πρῶτα
τά ἐνθύμια καί τ' ἀπαραίτητά σου.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Κάτι χρειάζομαι, ὅπωςδήποτε.
Μή φανταστεῖς... δέν εἶχα δά καί τά πολλά.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Τί πού δέν ἔχει τό καράβι, δηλαδή;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Νά... ἓνα φύλλο. Τό βάζω στήν πληγή καί ἡσυχάζει.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Πήγαινε πάρ' το. Τίποτε ἄλλο;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Νά δῶ μή μοῦ παράπεσε κανένα βέλος.
Ἄν φύγουμε, ὅποιος τό βρεῖ θά τό μαζέψει.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Αὐτό πού κρατᾶς εἶναι τό περιβόητο τόξο;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Αὐτό. Δέν ἔχω ἄλλο.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Μπορῶ νά τό πιάσω, νά τό δῶ ἀπό κοντά;
Θά τό προσέχω σάν τά μάτια μου.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ὅτι θέλεις, παιδί μου.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Δέν ξέρω ἄν εἶναι σωστό. Ἐγώ βέβαια τό θέλω,
ἀλλ' ἄν ἐσύ νομίζεις πώς δέν πρέπει, μή μοῦ τό δώσεις.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Μιλᾶς σωστά, εἶσαι σωστός, σωστό κι αὐτό πού θέλεις.
Παιδί μου, ἐσύ μοῦ ἔδωσες τό ἴδιο τό φῶς τοῦ ἡλίου
καί μάτια νά χορτάσω τήν πατρίδα, τό γέρο μου πατέρα,
τούς φίλους μου· ἐσύ
μ' ἔβγαλες ἀπ' τή νύχτα τῶν ἐχθρῶν μου.
Μή φοβᾶσαι, πάρ' το, πιάστ' το, νά 'χεις νά καμαρώνεις
πώς ἀπ' ὅλους τούς ἀνθρώπους μόνο ἐσύ
στάθηκες ἄξιος νά τό ἀγγίξεις.
Ἔτσι τό ἀπόκτησα κι ἐγώ· μέ ἀρετή.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Δέ μετανιώνω πού σέ γνώρισα καί γίναμε φίλοι.
Ποιός δέ θά ἤθελε νά ἔχει συντροφιά
ἄνθρωπο πού ἀνταποδίδει μέ φροντίδα τή φροντίδα;
Πήγαινε μέσα τώρα.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Μαζί θά πᾶμε. Ἡ πληγή μου ζητάει συνοδοιπόρο.

[[Αρχή σελίδας](#)]

Μικρός Απόπλους

<http://www.mikrosapoplous.gr/>

Δεκέμβριος 2002

ΣΟΦΟΚΛΗΣ

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΛΑΝΑΣ

ΧΟΡΟΣ

Ἄκουσα κάποτε νά λένε πῶς ὁ γιός
 τοῦ Κρόνου, ὁ παντοκράτορας,
 καθήλωσε τόν ἄπληστο Ἰξίωνα σέ γρήγορο τροχό, [\[25\]](#)
 ὅταν τόν ἔπιασε νά γυροφέρνει
 τό κρεβάτι του. Ἀπό τότε, οὔτε ἄκουσα, οὔτε εἶδα
 θνητό νά χτυπηθεῖ τόσο σκληρά ἀπό τή μοίρα,
 ὅσο αὐτός ὁ δίκαιος, πού χόρτασε ἀδικία,
 χωρίς κἀν νά σκεφτεῖ νά κάνει σέ ἄνθρωπο κακό.
 Κι ἀναρωτιέμαι τώρα, πῶς μπόρεσε ν' ἀντέξει
 τόσο πόνο, τόσο δάκρυ, τόση ἀρμύρα,
 τόση ἐρημιά· οὔτε ἓνα βῆμα
 ἀπό τό θάνατο κι αὐτό νά μήν μπορεῖ.
 Γύρω κανεῖς νά μοιραστεῖ
 δάκρυ παρήγορο τή φρίκη τῆς πληγῆς·
 κανεῖς νά ἡμερέψει,
 μέ φύλλο βάλσαμο τό ματωμένο
 ἀγρίμι τοῦ ποδιοῦ του.

Μόνο σερνόταν σάν μωρό παρατημένο,
 νά βρεῖ γαλήνη στό μαρτύριο τῆς πληγῆς
 νά πάρει ἀνάσα στό καμίνι τῆς καρδιάς του·
 πεινώντας τόν καρπό τῆς γῆς,
 νηστεύοντας τόν ἐπιούσιό μας.
 Καί μόνο ἀπ' τ' ἄγρια πουλιά
 τοῦ τόξου του περίμενε τροφή.
 Ψυχή ταλαίπωρη, πού δέκα χρόνια
 δέν ἔβρεξε τά χεῖλια σου κρασί
 κι ἄν ξεδίψασες μιά μέρα,

ΣΤΑΣΙΜΟ ΠΡΩΤΟ

Ὁ Νεοπτόλεμος καί
 ὁ Φιλοκτήτης
 ἀπομακρύνονται,
 πηγαίνοντας πρὸς
 τή σπηλιά.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ
ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΛΑΝΑΣ

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἄντε, λοιπόν, προχώρα!

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ἄχ!

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Τί ἔχεις;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Τίποτε, τίποτε, παιδί μου, προχώρα ἐσύ!

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Τὸ πόδι σου; Πονᾶς;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ὅχι, ὄχι, δέν πονάω.

Νά, συνηλθα κιόλας... ἄχ, θεοί!

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Γιατί φωνάζεις τούς θεούς;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Νά τρέξουν, νά μέ σώσουν.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Τί ἔπαθες, λοιπόν; Γιατί σωπαίνεις; Μίλα!

Πονᾶς πολύ, τό βλέπω.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Πάει, παιδί μου, χάθηκα, δέ θά μπορέσω

νά σᾶς κρύψω τό κακό· ἄχ, μέ σουβλίζει,

μέ τραπάει. Τί τραβάω!

ΕΠΕΙΣΟΔΙΟ

ΔΕΥΤΕΡΟ

Ὁ Νεοπτόλεμος
καί ὁ Φιλοκτήτης
βγαίνουν
ἀπό τή σπηλιά.

Σβήνω, ἀγόρι μου, μέ τρώει, μέ τρώει, ἄχ!
Γιά ὄνομα τῶν θεῶν, ἄν ἔχεις πάνω σου σπαθί,
βγάλ' το καί κόψε μου τό πόδι.
Μή λυπᾶσαι τή ζωή μου. Λυπήσου με, παιδί μου!

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Τί εἶναι πάλι αὐτό τό ξαφνικό.
Τί σ' ἔπιασε καί κάνεις σάν τρελός;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ξέρεις, ἀγόρι μου.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Τί πράγμα;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ξέρεις.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Δέν ξέρω τίποτε.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Μά, δέν καταλαβαίνεις; Ἄχ!

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Αὐτή εἶναι ἡ ἀρρώστια σου λοιπόν;
Ἀπίστευτη κατάσταση!

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ἀπίστευτη κι ἀνείπωτη. Λυπήσουμε, ὅμως!

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Τί νά κάνω;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Μή φοβηθεῖς καί μέ προδώσεις·
χτυπάει καί φεύγει, χάνεται κι ἄν εἶναι χορτασμένη
κάνει καιρό νά ἐπιστρέψει.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἄχ, ἄμοιρε,

αυτό κι ἄν εἶναι δυστυχία. Τόσος πόνος!
Θές νά σέ πιάσω, νά σταθεῖς...

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ἄσε με ἐμένα, κράτησε τό τόξο
πού ζήτησες, ὥσπου νά φύγω
ἀπό τά νύχια τῆς ἀρρώστιας·
φύλαξέ το, γλύτωσέ το· ὅταν περάσει τό κακό,
ἐρχεται ὁ ὕπνος καί δέ φεύγει πρὶν χορτάσω
τό σκοτάδι του. Κανείς μή μέ ξυπνήσει.
Κι ἄν καταφτάσουνε ἐκεῖνοι,
σ' ἐξορκίζω στούς θεούς, μήν τούς τό δώσεις,
μή στό πάρον, μή σοῦ στήσουν
παγίδα· θά χαθεῖς κι ἐγῶ μαζί, ὁ ἰκέτης σου.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἐννοια σου καί κανείς δέ θά τό ἀγγίξει.
Φέρ' το κι εὐχήσου νά πάνε ὅλα καλά.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Πάρ' το, παιδί μου
καί προσευχήσου νά μή γίνει
τό μεγαλεῖο τῶν θεῶν ἀρχή τοῦ τρομεροῦ γιά σένα,
ὅπως γιά μένα καί γί' αὐτόν πού τό κατεῖχε πρὶν.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἄς δώσουν οἱ θεοί νά τελειώσουν
καλά ὅλα αὐτά καί γιά τούς δύο μας.
Ἄς εἶναι τό ταξίδι εὐνοϊκό καί δίκαιο τό λιμάνι.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ἄχ, παιδί μου, φοβᾶμαι πώς ἄδικα προσεύχεσαι.
Κάτι κακό ἀνεβαίνει ἀπ' τό βυθό τῆς συμφορᾶς μου,
καί στάζει αἷμα ἀφόρητο, σάν βουρκο.
Ἀνάθεμά σε, πόδι μου, τί ἄλλο μοῦ ἔχεις φυλαγμένο;
Σέρνεται, φτάνει, εἶναι κοντά.
Χάνομαι ὁ δύστυχος, θά μοῦ χιμήξει!

Μή φεύγετε! Ὅχι, ὄχι... ἄχ, Κεφαλονίτη,
μακάρι νά σοῦ ξέσκιζε τά στήθη αὐτός ὁ πόνος.
Ἀνάθεμά σε, ἀνάθεμά με, ἀνάθεμά σας,
δίδυμο θανατικό, Μενέλαε κι Ἀγαμέμνων,
γιατί νά μήν ταΐζετε τούς πόνους μου ἐσεῖς;
Ἀλίμονό μου! Θάνατε, θάνατε, ποῦ εἶσαι;
Κουράστηκα σέ φωνάζω.
Γιέ μου, γενναῖο μου παιδί,
πιάσε με, πέτα με στό ἠφάιστειο τῆς Λήμνου.
Ξέρεις πόσες φορές εἶπα νά πέσω, νά καῶ;
Μήπως τό ἴδιο δέν ἔκανα στό γιό τοῦ Δία [\[27\]](#)
γιά τό τόξο πού κρατᾶς;
Ἔλα, λοιπόν. Τί λές, τί σωπαίνεις, ποῦ εἶσαι;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Μέσα μου· πονάω τά δεινά σου.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Κάνε κουράγιο· κρίση εἶναι, θά περάσει.
Μή μ' ἀφήνεις, σέ ἰκετεύω.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Δέ σ' ἀφήνω, μή φοβᾶσαι.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Θά μείνεις;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ὅπωςδῆποτε.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Μοῦ φτάνει.

Μήν ὀρκιστεῖς, παιδί μου.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Δέ θά 'ταν δίκαιο νά φύγω ἀπό ἐδῶ χωρίς ἐσένα..

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Δώσ' μου τό χέρι σου.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Στό δίνω, όρίστε· δέ θά φύγω.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Έλα τώρα· πρός τά εκεί. Πήγαινε με πρός τά εκεί.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Πού λές;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Έκει πάνω.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Τί σ' έπιασε πάλι; Τί είναι εκεί πάνω;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Άφησέ με, άφησέ με!

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Πού νά σ' αφήσω;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Άφησέ με, έπιτέλους!

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Έ, δέ σ' αφήνω!

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Να μέ σκοτώσεις θέλεις;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Όρίστε, σ' άφησα, άν είναι νά συνέλθεις.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Δέξου τήν κατάντια μου, γη. Σέ σένα ανήκω,
αφού τά πόδια μου πιά δέ μου ανήκουν.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Θά κοιμηθει όπου νά 'ναι·
γέρνει τό κεφάλι πίσω κι ό ιδρώτας
τόν λούζει όλόκληρο. Μιά μαύρη φλέβα
στό πόδι του έσπασε κι αίμορραγει.

ΣΟΦΟΚΛΗΣ

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΛΑΝΑΣ

ΧΟΡΟΣ

Ὑπνε, ἀνύποπτε ἄρχοντα,
πού δέν κατάλαβες ποτέ ζωῆς ὀδύνη,
ἔλα βαθύς καί δροσερός· φύλαξε τή γαλήνη
πού νύχτωσε τά μάτια του και φύλαξέ με.

Τώρα, παιδί μου· τώρα!
Ἐκτίμησε τή θέση σου,
σκέψου ποῦ πᾶς, τί κάνεις καί τί πρέπει
νά κάνω ἐγώ γιά νά βοηθήσω.
Αὐτός κοιμήθηκε βαθιά.
Γιατί καθυστεροῦμε;
Ἵπάρχει πάντοτε μιά καίρια στιγμή
πού ἀποφασίζει γιά τά πάντα.
Ἄν τήν ἀρπάξεις, βγαίνεις νικητής.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Αὐτός μπορεῖ νά μὴν καταλαβαίνει,
ἐγώ ὅμως λέω πῶς ἂν εἶναι νά τόν ἀφήσουμε ἐδῶ,
ἄδικα τοῦ πήραμε τό τόξο.
Σ' αὐτόν ἀνήκει ἡ δόξα του
καί ὁ θεός εἶπε αὐτός νά τό κρατάει.
Εἶναι ντροπή νά κάνεις
μισές δουλειές και κομπάζεις
ὡς τό λαιμό μέσα στό ψέμα· αἴσχος εἶναι!

ΧΟΡΟΣ

Ὅσο γί' αὐτά, τά ἔχει ὑπ' ὄψη του ὁ θεός.
Μίλα σιγά· ὁ ἄρρωστος ὕπνος ἀγρυπνᾷ

ΣΤΑΣΙΜΟ

ΔΕΥΤΕΡΟ:

ΚΟΜΜΟΣ

Ὁ Φιλοκλήτης
κοιμᾶται βαθιά.

κι ἀκούει κι αἰσθάνεται τὰ πάντα.

Ἐσύ σκέψου καί κοίταξε νά κάνεις ὅ,τι κάνεις μυστικά.

Ξέρεις σέ τί ἀναφέρομαι.

Ἄν συμφωνεῖς μ' αὐτόν ἐδῶ,

οἱ λογικοί σοῦ λένε πῶς τό μέλλον παγιδεύει

τό μέλλον μέ δεινά.

Γύρισε πρίμνα ὁ ἄνεμος, παιδί μου,

κι αὐτός δέν ἄνοιξε τὰ μάτια του ἀκόμη.

Θά χάθηκε στοῦ ὕπνου τό βυθό,

δίχως χέρια, δίχως πόδια, δίχως σῶμα,

ἕνας νεκρός στόν Ἄδη.

Πρόσεξε· εἶσαι βέβαιος πῶς σκέφτεσαι σωστά;

Τό ἀποτέλεσμα μέ νοιάζει ἐμένα, γιέ μου.

Φυλάξου ἀπ' τήν ἐπιλογή πού σέ φοβίζει.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Σωπαῆστε. Μή σᾶς πιάνει πανικός.

Ὁ ἄνθρωπος ἄνοιξε τὰ μάτια. Σηκώνει τό κεφάλι.

[[Αρχή σελίδας](#)]

Μικρός Απόπλους

<http://www.mikrosapoplous.gr/>

Δεκέμβριος 2002

ΣΟΦΟΚΛΗΣ

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΛΑΝΑΣ

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ἄχ, πέτρα μου ἀπόκρυσμη καὶ πέτρινη φωλιά μου·
καμίνι καὶ χιονιά μου,
δέ μοῦ ἔμελε, τοῦ φουκαρά, νά σέ ἐγκαταλείψω
καί σοῦ ἔμελε νά μαρτυρήσεις τό θάνατό μου τελικά.
Τί δυστυχία! Τί δυστυχία!
Καλύβι ἐσύ τῶν πόνων μου κι αὐλή τῶν συμφορῶν μου,
τόν ἐπιούσιο ποῦ θά βρῶ;
Ποίος θά μοῦ δώσει ὄχι τροφή, τροφῆς ἐλπίδα;
Ἐμπρός, ἀγρίμια φοβισμένα τ' οὐρανοῦ,
σκίστε κατεπάνω μου τόν ἄνεμο· ἐλάτε.
Ἐόφλησα πιά!

ΧΟΡΟΣ

Τί ἔκανες στόν ἑαυτό σου, δυστυχισμένε ἄνθρωπε;
Ἐγινες δεσμοφύλακας τῆς ἴδιας σου τῆς μοίρας;
Τρελάθηκες, προτίμησες τό δαίμονα τοῦ ὀλέθρου σου;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Δυστυχισμένος, πληγωμένος, ρημαγμένος,
ἀπ' ὅλους ἀφημένος θά χαθῶ.
Πῶς νά τραφῶ μέ χέρια στερημένα τοῦ τόξου τό γεράκι;
Τή δύναμη μοῦ ἄρπαξε γλώσσας σκοτάδι μοχθηρό.
Αὐτός πού εὐθύνεται νά σπαρταρήσει
ὅσα σπαρτάρησα ἐγῶ.
Νά γίνει ὁ δόλος του παγίδα
καί δόλωμα φρικτό.

ΧΟΡΟΣ

ΣΤΑΣΙΜΟ ΤΡΙΤΟ:

ΚΟΜΜΟΣ

Ὁ Ὀδυσσεύς καί ὁ
Νεοπτόλεμος
φεύγουν γιά τό
καράβι.

Τό μέρισμά σου στή ζωή καρπώνεσαι, ἄνθρωπέ μου.
Κράτησε τίς κατάρες σου. Μή μοῦ προσάπτεις δόλο.
Ἐγώ, ἂν δέν κατάλαβες, φυλάω τή φιλία μας ἐδῶ.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Δυστυχισμένος, ξέρω ἐγώ!
Σέ ποιάν ἀκτὴ θά κάθεται
καί θά γελάει, κρατώντας ἑνός σακάτη ἐλπίδα;
Τόξο πού δέν σέ κράτησε κανεῖς, ἀγαπημένη
ὀρφάνια τῶν χειρῶν μου,
ξόφλησε πιά ὁ ἀφέντης σου κι ἄς εἶχε δύναμη Ἡρακλῆ.
Τόξο μου σ' ἄφησα στά χέρια ἑνός πανούργου,
νά βλέπεις τίς ἀπάτες του κι ἂν ἔχεις
ψυχή, νά κλαῖς τό αἴσχος τῆς ἀτιμῆς ψυχῆς του:
μίσος, μίσος, ἀτέλειωτο γιά μένα!

ΧΟΡΟΣ

Οἱ ἄντρες ὀφείλουν δίκαια νά μιλοῦν.
Δέν τοὺς ταιριάζει, σάν κακόβουλες μαμές,
νά ξεγεννοῦν φθόνο τῆ γλώσσα.
Ἐντολοδόχος εἶναι αὐτός, ἕνας ἀπ' τοὺς πολλούς
πού τάχθηκαν νά προστατεύσουν τό κοινό
συμφέρον· φίλους βοηθᾶ.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Κυνήγι φτερωτό τῶν οὐρανῶν
κι ἔθνος ὀλόχαρο τῶν ἀγριμιῶν
πού τρέφεται σέ τοῦτες τίς πλαγιές,
μή φεύγετε τήν πέτρα μου, μήν τρέχετε· δέν ἔχω πιά
στά χέρια τόξου δύναμη,
ὁ δύστυχος. Ἐλάτε, μή φοβᾶστε.
Ὁ τόπος εἶναι ἀφύλαχτος.
Σειρά σας νά χορτάσετε ὅ,τι μένει
ἀπό τό σφάγιο τῆς σάρκας μου. Ἐγώ
σέ λίγο φεύγω ἀπ' τή ζωή. Μέ τί νά πορευτῶ;
Χορταίνει ὁ ἄνεμος αὐτόν
πού ἔχασε τῆς μάνας γῆς τήν ἀγκαλιά;

ΧΟΡΟΣ

Γιά ὄνομα τῶν θεῶν, ἄν σέβεσαι, ἔστω λίγο, ἕναν ξένο,
ἔλα κοντά μου κι ἄκουσέ με.

Ἀπό ἀγάπη σ' ἄκουσα καί μένω ἀκόμη ἐδῶ.

Μά ξέρε το καλά, στό χέρι σου εἶναι νά γλυτώσεις.

Ὅσο κι ἄν τρέφεις μιὰ πληγή κραυγές καί πόνους, δέ χορταίνει.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Τί θές καί μοῦ θυμίζεις τήν πληγή μου;

Καλύτερός σου δέν πάτησε τό πόδι του ἐδῶ πέρα.

Γιατί λοιπόν μέ σκότωσες καί μέ σκοτώνεις;

ΧΟΡΟΣ

Τί θές νά πειῖς;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Πώς ἐλπίζεις νά μέ σύρεις στήν ἀλύπητη Τρωάδα.

ΧΟΡΟΣ

Αὐτό νομίζω πώς εἶναι τό σωστό.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Χάσου ἀπό μπρός μου.

ΧΟΡΟΣ

Πολύ εὐχαρίστως. Φεύγουμε.

Καθένας μας ἔχει μιὰ θέση στό καράβι.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Μή φεύγεις, σέ παρακαλῶ.

Ὁ Δίας τῶν ἱκετῶν σέ βλέπει.

ΧΟΡΟΣ

Πρῶτα ἡσύχασε!

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Γιά τούς θεούς, μείνετε, ξένοι.

ΧΟΡΟΣ

Τί φωνάζεις;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ἄχ, δαίμονα· μέ τρώει τό φουκαρά!
Πόδι μου, πόδι μου, τί νά σέ κάνω;
Πῶς θ' ἀντέξω νά σέ σύρω μέχρι τό θάνατό μου;
Γυρίστε πίσω, ξένοι!

ΧΟΡΟΣ

Καί τί θά βγεῖ; Ἐσύ παραλογίζεσαι.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Μή μέ παρεξηγεῖτε·
ὅταν χιονίζει στήν καρδιά, λυσομανοῦν οἱ σκέψεις.

ΧΟΡΟΣ

Τότε λοιπόν, ταλαίπωρε, γιατί δέν προχωρᾶς;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ποτέ· βάλ' το καλά στό μυαλό σου.
Φωτιά νά ρίξει νά μέ κάψει ὁ Δίας τῆς ἀστραπῆς,
δέ μοῦ καίγεται καρφί γιά τό Ἴλιο κι ὄλους, ὅσοι
μαζεύτηκαν νά πολεμήσουν στή σκιά του.
Αὐτοί δέ δίστασαν νά μέ πετάξουν
βορά στήν ἴδια μου πληγή.
Ἐνα μονάχα σᾶς ζητῶ.

ΧΟΡΟΣ

Τί πράγμα;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ἐνα σπαθί, ἄν σᾶς βρίσκεται, τσεκούρι, βέλος...

ΧΟΡΟΣ

Τί νά τό κάνεις;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Νά κόψω τό κεφάλι μου, τά πόδια μου,
κομμάτια νά κοπῶ, νά λυτρωθῶ ἀπό τή φρίκη.
τῆς προσδοκίας.

ΧΟΡΟΣ

Καί τί θά κερδίσεις;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Τόν πατέρα μου.

ΧΟΡΟΣ

Πῶς;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Κάτω στόν Ἄδη, βαθιά, σκοτεινά, ^[29]
ἀφοῦ δέ λάμπει πιά ἡ μορφή του μέρα.
Ἄχ, πολιτεία, πατρίδα, γῆ μου,
νά σ' ἔβλεπα γιά μιά στιγμή, ὁ τρελός,
πού ἄφησα τό εὐλογημένο ποτάμι σου γιά νά συνδράμω
τούς Ἀχαιοὺς μέ τόν ἀφανισμό μου.

[[Αρχή σελίδας](#)]

Μικρός Απόπλους

<http://www.mikrosapoplous.gr/>

Δεκέμβριος 2002

ΣΟΦΟΚΛΗΣ

ΦΙΛΟΚΛΗΤΗΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΛΑΝΑΣ

ΧΟΡΟΣ

Θά ἔφευγα, μά βλέπω
τόν Ὀδυσσέα καί τό γιό του Ἀχιλλέα.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Δέ θά μοῦ πείς γιατί σ' ἔπιασε τόση βιασύνη;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Τά λάθη μου τρέχω νά διορθώσω.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Παράξενο. Τί λάθος ἔκανες;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Σέ ἄκουσα καί σένα κι ὅλο τό στρατό.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Λοιπόν, ἔκανες τίποτε ἀνάξιο σου;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἐξόντωσα γενναῖον ἄντρα μέ ψέματα καί κόλπα καί βρωμιές.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Παράξενο κι ἀπίστευτο. Τί σκέφτηκες πάλι;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Τίποτε καινούριο. Στόν γιό τοῦ Ποίαντα πρέπει...

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Στόν γιό τοῦ Ποίαντα πρέπει τί; Μή μέ τρομάζεις!

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Τό τόξο πού τοῦ πῆρα νά τοῦ δώσω.

ΕΞΟΔΟΣ

Ὁ Νεοπτόλεμος
μπαίνει βιαστικός
στή σκηνή,
κρατώντας τό τόξο
καί τή φαρέτρα τοῦ
Φιλοκλήτη.
Τόν ἀκολουθεῖ ὁ
Ὀδυσσεύς.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Γιά ὄνομα τοῦ Δία· δέ σοβαρολογεῖς.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Δέν εἶναι δίκαιο· δέ μοῦ ἀνήκει. Μέ ἀπάτη τοῦ τό πῆρα.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Μα τί λές, μέ κοροϊδεύεις;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἄν εἶναι κοροϊδία ἢ ἀλήθεια...

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Τί ξεστόμησες, ἀγόρι τοῦ Ἀχιλλέα;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Χρειαζεται νά σοῦ τό πῶ καί δεύτερη φορά;

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Οὔτε δεύτερη, οὔτε πρώτη.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἔτσι κι ἀλλιῶς, στό εἶπα.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Μή βιάζεσαι· κάποιος διαφωνεῖ
καί πρόκειται νά σ' ἐμποδίσει.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Τί ἀκούω; Καί ποιός εἶναι αὐτός;

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Σύμπας ὁ στρατός τῶν Ἀχαιῶν κι ἐγώ μαζί τους.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Εἶσαι σοφός, μά δέν τά λές σοφά.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Ἐνῶ εσύ καί δέν τά λές καί δέν τά κάνεις.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Φτάνει πού εἶναι δίκαια.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Δίκαιο εἶναι νά ἐπιστρέψεις ὅ,τι πῆρες
μέ πρωτοβουλία δική μου;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Μέ προστυχιά δική σου καί ντροπή δική μου,
νά λές καλύτερα. Μά θά τά διορθώσω.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Δέ φοβᾶσαι τό στρατό τῶν Ἀχαιῶν;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἔχω τό δίκαιο στό πλευρό μου.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Κι ἐγώ στό χέρι μου.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Δέν πείθεις μέ τέτοια.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Συνεπῶς, ν' ἀφήσουμε τούς Τρῶες
καί νά ριχτοῦμε πάνω σου.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ὅ,τι θέλει ἄς γίνε!

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Βλέπεις τό δεξί μου χέρι; Χαϊδεύει τό σπαθί.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Κι ἐγώ, ξέρεις, δέν ἀργῶ νά κάνω τό ἴδιο.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Πάει καλά, σ' ἀφήνω τώρα·
μά ὅταν ἐπιστρέψω, θά τά μάθει
ὅλα ὁ στρατός καί θά σέ κυνηγήσει.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἐπιτέλους, σκέφτηκες σωστά κι ἂν συνεχίσεις ἔτσι,

μπορεῖ νά σώσεις τό τομάρι σου.

Ἐ, σύ, γιέ τοῦ Ποίαντα, ἐσένα λέω, Φιλοκλήτη,
ξετρύπωσε ἀπ' τήν πέτρα σου.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Τί φασαρία εἶναι αὐτή; Ποιός μέ φωνάζει;
Τί θέλετε, ξένοι; Ἀλίμονό μου πάλι!
Δέ χορτάσατε κακία
κι ἔρχεστε νά θερίσετε καινούργια
ἀπό τίς συμφορές μου;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Μή φοβᾶσαι κι ἄκου τί ἔχω νά σοῦ πῶ.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ὅσο γι' αὐτό, ἄσε με ἐμένα νά φοβᾶμαι·
καί προηγουμένως σ' ἄκουσα, ἀλλά δέν ἔπρεπε.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Λοιπόν, δέν ἔχει τό δικαίωμα κανείς νά μετανιώσει;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ἐτσι μιλοῦσες κι ὅταν μοῦ ἐκλεβες τό τόξο.
Σκέψεις ἐχθροῦ, σέ γλώσσα φίλου ὀχυρωμένες.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ναί· ἀλλά τώρα δέν εἶναι τό ἴδιο.
Θέλω νά μάθω τί ἀποφάσισες.
Θά μείνεις καί θά ὑποφέρεις ἢ θά ἔρθεις μαζί μας;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Πάψε, μή συνεχίζεις· χάνεις τά λόγια σου.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Τό ἀποφάσισες λοιπόν;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ἀποφασιστικά.

Ὁ Νεοπτόλεμος
στρέφεται πρὸς
τόν Φιλοκλήτη.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Νά 'ξερες πόσο θά 'θελα νά μέ ἐμπιστευθεῖς!
Ἀλλ' ἀφοῦ ματαιοπονῶ, σωπαίνω.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Τά λόγια σου θά ἔχανες, ἔτσι κι ἀλλιῶς.
Δέν πρόκειται νά πάρεις τίποτε ἀπ' τήν καρδιά μου.
Φτάνει πού πρῶτα ἔκλεψες τήν ἴδια τή ζωή μου
κι ὕστερα μοῦ παρέδιδες μαθήματα ἐπιβίωσης.
Φτάνει πού φέρθηκες σάν κάθαρμα, ἐσύ,
παιδί ἐνάρετου πατέρα.
Στάχτη νά γίνετε ὅλοι!
Πρῶτα οἱ Ἀτρεΐδες, ὕστερα ὁ γιός
τοῦ Λαέρτη καί μετά ἐσύ...

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Μή συνεχίζεις τίς κατάρεις· πάρε τό τόξο σου.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Τί εἶπες; Μοῦ στήνεις δεύτερη παγίδα;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Μάρτυράς μου ὁ ἀγνός κι ὕψιστος Δίας.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Τί λόγια ὑπέροχα εἶναι αὐτά, ἂν λές ἀλήθεια...

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Θά δείξει ἡ πράξη. Ἔλα τώρα· πιάσε τό τόξο σου μέ τό δεξί.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Σταθεῖτε! Ἐν ὀνόματι τῶν Ἀτρειδῶν καί τοῦ στρατοῦ,
τό ἀπαγορεύω καί κριτές μου οἱ θεοί.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ποιός μίλησε παιδί μου;
Μοῦ φαίνεται πώς εἶναι ὁ Ὀδυσσεάς.

ΟΔΥΣΣΕΑΣ

Σωστά! Καί μίλησα καί στέκομαι μπροστά σου

καί θά σέ σύρω ὅπωςδῆποτε στήν Τροία,
θέλει δέ θέλει τό ἀγόρι τοῦ Ἀχιλλέα.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Μή χαίρεσαι. Κάθισε πρῶτα πετάξει αὐτό τό βέλος.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἔ, ὄχι κι ἔτσι! Μή, μᾶς βλέπει ὁ θεός, μή ρίξεις!

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ἄφησέ μου τό χέρι, καλό μου παιδί. Γιά τό θεό, ἄφησέ με!

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Δέ σ' ἀφήνω.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Γιατί μ' ἐμπόδισες νά τόν σκοτώσω;
Δικός μου ὁ ἐχθρός, δικό μου καί τό τόξο.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἀλλά θά τό πληρώσουμε κι οἱ δύο· δέ μᾶς συμφέρει.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Μάθε λοιπόν πῶς οἱ ἐπικεφαλῆς,
αὐτοί οἱ ψευτοκήρυκες τῶν Ἀχαιῶν,
εἶναι γενναῖοι στά λόγια, ἀλλά στή μάχη
δέν τά πολυκαταφέρνουν.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἔστω τό τόξο σου ὅμως τό πῆρες,
δέν ἔχεις λόγο νά θυμώνεις καί νά μέ κατηγορεῖς.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Συμφωνῶ ἀπολύτως, παιδί μου·
τή φύση σου ἔδειξες καί τήν καταγωγή σου.
Δέν εἶσαι γιός τοῦ Σίσυφου, ἀλλά τοῦ Ἀχιλλέα
πού δοξαζόταν ζωντανός καί δοξάζεται νεκρός.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Χαίρομαι πού μακαρίζεις τόν πατέρα μου κι ἐμένα·
ἄκουσε ὅμως τί ζητῶ ἐγώ ἀπό σένα.

Πρέπει ὅπως ὅποτε ν' ἀντέχουμε τή μοίρα
πού μᾶς χαρίζουν οἱ θεοί.
Ὅσο γι' αὐτούς πού κλέβουν
στή μοιρασιά τόν ἴδιο τόν ἑαυτό τους,
δέν εἶναι δίκαιο νά τούς λυπᾶσαι καί νά τούς συμπονεῖς.
Τώρα, ἐσύ ἀγρίεψες κι ἀρνεῖσαι νά δεχθεῖς
τίς συμβουλές αὐτοῦ πού θέλει τό καλό σου.
Δείχνεις νά τόν σιχαίνεσαι, σάν νά ῥθε νά σοῦ στήσει
τή χειρότερη παγίδα. Ἐνα σοῦ λέω καί μάρτυράς μου
ὁ Δίας. Μοίρα σταλμένη ἀπ' τούς θεούς ματώνεις καί βογγᾶς,
γιατί πλησίασες τό φύλακα τῆς Χρύσης,
φίδι κρυφό στόν κόρφο τοῦ ἀκάλυπτου ναοῦ.
Κατάλαβέ το, νιώσε το, δέν πρόκειται νά γιατρευτεῖς,
ὅσο ἀνατέλλει ἀπό ἐδῶ καί βασιλεύει ἐκεῖ,
πρίν πᾶς στήν Τροία καί βρεῖς τούς Ἀσκληπίδες
κι ἀπαλλαγεῖς ἀπ' τήν πληγή καί ἀπαλλάξουμε μαζί
τήν πολιτεία ἀπό τά τείχη της, μ' αὐτό τό τόξο.
Ἄκου τώρα πῶς τά ἔμαθα ὅλα αὐτά.
Ἔχουμε κάποιον Τρώα αἰχμάλωτο, τόν Ἑλενο,
τόν πρωτομάντη, πού μᾶς διαβεβαιώνει
πῶς ἂν δέν μποῦμε στήν Τροία μέχρι τό καλοκαίρι,
μᾶς δίνει τή ζωή του γιά σφαγή.
Τώρα πού ξέρεις, μπορεῖς νά συγχωρήσεις.
Ἀξίζει ἄλλωστε τόν κόπο.
Κρίθηκες πρῶτος τῶν Ἑλλήνων.
Χέρια γιατρῶν σέ περιμένουν
καί δόξα ὑπέριστα, ὅταν στεγνώσεις
τά δάκρυα πού μᾶς γέννησε ἡ Τροία στήν πυρά της.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ζωή μου ἄπονη, γιατί ἐπιμένεις νά φωτίζεις;
Γιατί δέ μ' ἄφησες στόν Ἄδη νά νυχτώσω;
Ὅριστε τώρα, τί νά κάνω;
Πῶς ν' ἀπορρίψω λόγια φιλικά;
Κι ἂν τά δεχτῶ, ἂν ὑποκύψω, πῶς θ' ἀντικρίσω ἄνθρωπο;

Πῶς θ' ἀντέξω τό φῶς; Πῶς θ' ἀντέξετε, μάτια,
στό πλάι μου τούς Ἀτρεΐδες
κι ἐκεῖνο τό λοιμό πού γέννησε ὁ Λαέρτης,
ἐσεῖς πού εἶδατε τούς ἴδιους νά ζητοῦν τό θάνατό μου;

Ἔλα ὅσα πέρασα δέ μέ πονᾶνε πιά.

Ἡμέρεψαν μέ τόν καιρό καί δέ δαγκώνουν.

Αὐτά πού βλέπω νά ἔρχονται φοβᾶμαι,
γιατί ὅσοι γεννοῦν συμφορές, συμφορές ἀνατρέφουν.

Ἔσο γιά σένα, ἀκόμη ἀπορῶ.

Ἀφοῦ ὄχι μόνο δέν ἔπρεπε νά πᾶς στήν Τροία,
ἀπ' τήν ἀρχή, μά ν' ἀποτρέψεις κι ἄλλους, γιατί πῆγες;

Κι ἔστω, βρέθηκες ἐκεῖ. Ἀφοῦ σοῦ πῆραν
τά ὄπλα τοῦ πατέρα σου καί σ' ἐξεφτέλισαν, γιατί
θέλεις τήν εὐνοιά τους καί μοῦ ζητᾶς τό ἴδιο;

Ἔχι, παιδί μου, βγάλ' το ἀπ' τό μυαλό σου.

Θυμήσου τί μοῦ ὀρκίστηκες καί στείλε με στό σπίτι μου.

Πήγαινε κι ἐσύ στήν Σκύρο κι ἄφησε τά καθάρματα νά φᾶνε
τίς σάρκες τους. Χάρη διπλή θά σοῦ χρωστᾶμε
ὁ πατέρας σου κι ἐγώ. Μή βοηθήσεις
ἄθλιους ἀνθρώπους. Δεῖξε τήν ἐντιμότητά σου.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Σωστά τά λές. Ὅμως ἐγώ θέλω νά ἐμπιστευθεῖς
τούς θεούς καί τά λόγια μου.

Φύγε ἀπ' αὐτή τή γῆ μέ φίλους.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Νά πάω στήν Τροία, νά κουβαλήσω
στό ἔκτρομα τοῦ Ἀτρέα τήν πληγή μου;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Νά πᾶς σέ κείνους πού θά κλείσουν τήν ἀφόρητη πληγή σου,
σέ κείνους πού θά σέ γιατρέψουν.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Φρόκη μιλοῦν τά λόγια σου. Ξέρεις τί μοῦ προτείνεις;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Νά κάνουμε αὐτό πού μᾶς συμφέρει καί τούς δύο..

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Καί δέν ντρέπεσαι ν' ἀκοῦνε οἱ θεοί;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Γιατί νά ντρέπομαι, ἀφοῦ φροντίζω φίλους;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Τούς Ἀτρεΐδες ἢ ἐμένα ἐννοεῖς;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἐσένα βέβαια· ἐσύ εἶσαι φίλος μου.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Τότε γιατί μέ δίνεις στούς ἐχθρούς μου;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Μάθε νά μή σέ τυφλώνουν οἱ συμφορές, ἀγαπητέ.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Σέ ξέρω ἐσένα! Πᾶς νά μ' ἐξοντώσεις μέ κουβέντες.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Λάθος ἄνθρωπο φοβᾶσαι κι ἀπορῶ πού δέν καταλαβάνεις.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Νά καταλάβω τί; Δέν ξέρω ποιοί μέ πέταξαν ἐδῶ;

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Κι ἀποκλείεις αὐτοί νά σέ ξαναμαζέψουν;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ὅχι μέ τή συγκατάθεσή μου. Δέν πάω στήν Τροία.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Τί νόημα ἔχει λοιπόν νά προσπαθῶ,
ἀφοῦ δέν πείθεσαι; Μέ κούρασαν τά λόγια.
Καλύτερα νά πάψω νά ζητῶ
λύση κι ἐσύ νά συνεχίσεις τό ἀδιέξοδό σου.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ἄσε με ἐμένα νά ὑποφέρω αὐτά πού πρέπει
καί κάνε ἐσύ αὐτό πού ὀφείλεις,
αὐτό πού ὀρκίστηκε τό ἄγγιγμά σου
στό δεξιό μου χέρι. Πήγαινε με
στό σπίτι μου. Κάν' το, παιδί μου, μήν ἀργεῖς καί προπάντων
μή μοῦ θυμίζεις τήν Τροία.
Τήν ἔκλαψα, τήν θρήνησα. Στέρεψα. Φτάνει πιά!

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Πάμε, λοιπόν, ἀφοῦ τό θέλεις.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ἄ, λόγια πολυπόθητα, γενναῖα!

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Στηρίξου πάνω μου.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ὀλόκληρος!

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἐγώ πῶς θά γλυτώσω ἀπό τούς Ἀχαιούς;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Μή σέ νοιάζει.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Κι ἂν ἐρημώσουν τή γῆ μου;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Ἐγώ παρών!

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Ἐσύ; Πῶς θά τούς ἐμποδίσεις;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Μέ τά βέλη τοῦ Ἡρακλῆ.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Δηλαδή;

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Θά τούς κρατήσω μακριά.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Προσκύνησε τή γῆ καί προχώρα.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Ὅχι ἀκόμη, γιέ τοῦ Ποίαντα.

Ὅχι πρὶν μάθεις τί ἔχω νά σοῦ πῶ.

Νά εἶσαι βέβαιος πῶς ἀκοῦς φωνή τοῦ Ἡρακλῆ
καί βλέπεις τοῦ Ἡρακλῆ μορφή.

Γιά χάρη σου ἄφησα τόν οὐρανό,
τοῦ Δία βουλεύματα νά προσκομίσω
καί τό δρόμο πού ἐτοιμάζεις νά πάρεις νά ἐμποδίσω.

Ἄκου, μάθαινε καί πράττε τό σωστό.

Σοῦ ὑπενθυμίζω πῶς ἐγῶ πέρασα κόπους

καί πόνεσα ἀγωνίες ἕνα σωρό,

μέχρι νά φτάσω ἐτούτη τήν ἀθάνατη ἀρετή.

Πάρ' το ἀπόφαση, τά ἴδια ὀφείλεις στή μεγάλη,
τήν ἔνδοξη ὑπαρξή σου.

Θά πᾶς μαζί μ' αὐτόν τόν ἄνδρα στήν πολιτεία τῆς Τροίας
καί πρῶτα ἀπ' τήν πληγή σου θά ξεφύγεις.

Ὅστερα, ἀφοῦ ἀναδειχθεῖς πρῶτος πολεμιστής,
μέ τό δικό σου τόξο θ' ἀπαλλάξεις τούς θνητούς
ἀπό τόν Πάρη, αὐτόν πού εἶναι αἰτία κάθε κακοῦ,
τήν Τροία θά ἐκπορθήσεις

καί τ' ἀριστεία πού θά σοῦ δώσει ὁ στρατός,
θά στείλεις λάφυρα στά μέγαρα τοῦ Ποίαντα πατέρα,
στήν Οἴτη ἐκεῖ, τή γῆ μητέρα.

Ὅμως αὐτά πού ἴσως πάρεις γιά τό τόξο μου,
στόν τόπο τῆς πυρᾶς μου ἀνάθεσέ τα.

Ὅσο γιά σένα, γιέ τοῦ Ἀχιλλέα, οἱ παραινέσεις μου εἶναι αὐτές:
οὔτε ἐσύ, χωρίς αὐτόν, διαθέτεις

τήν ἀπαιτούμενην ἰσχύ γιά νά ἐκπορθήσεις
τήν ἐπικράτεια τῆς Τροίας, οὔτε αὐτός, χωρίς ἐσένα.

Ὁ ἕνας τόν ἄλλο νά φυλάτε, σάν λιοντάρια

Καθώς ὁ
Φιλοκτήτης
γονατίζει,
ἐμφανίζεται
ὁ Ἡρακλῆς.

πού βγαίνουνε μαζί νά κυνηγήσουν.

Ἐγώ θά στείλω στό Ἴλιο τόν Ἀσκληπιό, [\[30\]](#)
νά παύσει τήν πληγή σου.

Ἀποφασίστηκε γιά δεύτερη φορά νά τήν ἀλώσει [\[31\]](#)
τό τόξο μου. Προσέξτε ὅμως,
ὅταν σαρώνετε τή γῆ, σεβαστεῖτε ὅ,τι ἀνήκει στούς θεούς·
γιατί ὅλα τ' ἄλλα δεύτερα τά θεωρεῖ ὁ Δίας πατέρας·
ὁ σεβασμός μπορεῖ νά ζεῖ μέ τούς ἀνθρώπους
μά δέν πεθαίνει ποτέ τό θάνατό τους.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Λόγια πού δίψασα ν' ἀκούσω μου ἔχεις φέρει
μετά ἀπό τόσα χρόνια.
Δέν πρόκειται ν' ἀντισταθῶ στό κάλεσμά τους.

ΝΕΟΠΤΟΛΕΜΟΣ

Τό ἴδιο κι ἐγώ.

ΗΡΑΚΛΗΣ

Μή χάνετε χρόνο λοιπόν· στήν πράξη.
Ἐπείγεται κατάπρυμνα ταξίδι ὁ καιρός.

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

Μιά στιγμή· τώρα πού φεύγω,
ἔχω δυό λόγια φυλαγμένα νά πῶ σ' αὐτή τή γῆ.
Χαῖρε, σπηλιά, φωλιά καί φυλακή μου·
τῶν λιβαδιῶν νεράιδες, κύμα τοῦ πόντου ἀδάσματος,
κι ἐσύ λιθάρι τῆς ἀρμύρας,
πού ἔδειρε ἡ νοτιά τό πρόσωπό μου
κι ἔδειρε ἡ φρίκη τοῦ θανάτου τήν πληγή μου
κι ἀντήχησε τό ὕψωμα τοῦ Ἑρμῆ κάθε κραυγή μου, [\[32\]](#)
δαρμένη ἀπό τό κρύο καί τή βροχή.

Φεύγω τώρα, σᾶς ἀφήνω,

Λύκιες πηγές, Λύκια δροσιά, πάω γιά μιά δόξα [\[33\]](#)
πού δέ φαντάστηκα ποτέ νά ταξιδέψω.
Χαῖρε, τῆς Λήμνου γῆ θαλασσινή·
εὐχήσου μου, ἀπ' τήν πέτρινη καρδιά σου,

Ὁ Ηρακλῆς
ἐξαφανίζεται.

καλό ταξίδι πρὸς τὰ ἐκεῖ πού μέ καλεῖ
Μοίρα μεγάλη, φίλων συμβουλή
κι ὁ πανδαμάτωρ ὁ θεὸς πού ἀποφασίζει.

ΧΟΡΟΣ

Πάμε λοιπόν κι ἄς μᾶς χαρίσουν
οἱ νύμφες τῆς θαλάσσης ἀσφαλὴ ἐπιστροφή.

*Ὅλοι ξεκινοῦν
γιὰ τὸ καράβι.*

[[Αρχὴ σελίδας](#)]

Μικρὸς Απόπλους

<http://www.mikrosapoplous.gr/>

Δεκέμβριος 2002

ΣΟΦΟΚΛΗΣ

ΦΙΛΟΚΤΗΤΗΣ

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: ΓΙΩΡΓΟΣ ΜΠΛΑΝΑΣ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Αὐτή λοιπόν, Νεοπτόλεμε, εἶναι ἡ Λῆμνος...: Ὁ Νεοπτόλεμος, γνωστός στή μυθολογία καί σάν Πύρρος, δηλαδή πυρρός, “κοκκινομάλλης”, ἦταν γιός τοῦ Ἀχιλλέα καί τῆς Δηϊάμειας. Ὁ πατέρας τῆς μητέρας του Λυκομήδης, βασιλιάς τῶν Δολόπων τῆς Σκύρου, τόν μεγάλωσε στό νησί, ἀφοῦ ὁ Ἀχιλλέας βρισκόταν στήν Τροία. Μετά τό θάνατο τοῦ πατέρα του, ὁ Νεοπτόλεμος πῆγε στήν Τροία, γιατί ὁ μάντης Ἐλενος χρησιμοδότησε πώς μόνο αὐτός θά μποροῦσε νά τελειώσει τό δεκαετή πόλεμο μέ νίκη τῶν Ἀχαιῶν. Ἐκεῖ, ὁ νεαρός διακρίθηκε γιά τή γενναιότητά του. Ὑπῆρξε ἕνας ἀπό τούς φονικούς ἐπιβάτες τοῦ Δούριου Ἴππου καί σύμφωνα μέ τόν Βιργίλιο (Αἰν. ΙΙ. 547) σκότωσε τόν Πρίαμο, ἀφοῦ πρῶτα ἔσφαξε μπροστά του τά παιδιά του. Μετά τήν ἄλωση τῆς Τροίας, ἐπέστρεψε στήν Φθία καί ἀνέλαβε τό πατρικό βασίλειο. Ἄλλες πηγές ἀναφέρουν πώς πῆγε στήν Σπάρτη καί ἄλλες τόν συνδέουν μέ τή δημιουργία τοῦ βασιλείου τῶν Μολοσσῶν στήν Ἡπειρο. Γενικά, οἱ ἀρχαῖοι συγγραφεῖς τόν παρουσιάζουν σάν σκληρή καί αἰμοβόρα προσωπικότητα. Ἀντίθετα, ὁ Σοφοκλῆς ἐπεξεργάζεται μιὰ προσωπικότητα εὐαίσθητη καί τίμια. Τόν βάζει νά πηγαίνει μέ τόν Ὀδυσσεά στήν Λῆμνο, προκειμένου νά πείσουν τόν Φιλοκλήτη νά τούς ἀκολουθήσει στήν Τροία. Τό νησί ὁ ποιητής τό θέλει ἔρημο ἀπό ἀνθρώπους, ἀντίθετα μέ τόν Αἰσχύλο καί τον Εὐριπίδη, οἱ ὁποῖοι στίς ὁμώνυμες χαμένες τραγωδίες τους, τό παρουσιάζουν νά κατοικεῖται καί μάλιστα ἀπό λαό πού ἀντιπροσωπεύεται στά χορικά. Ἡ Λῆμνος, γνωστή καί ὡς Αἰθαλία ἢ Ὑψιπύλια, ἀναφέρεται ἤδη στήν Ἰλιάδα. Οἱ Σίντιοι, οἱ πρῶτοι κάτοικοί της ἦταν πειρατές, ἡ δράση τῶν ὁποίων ἔκανε τό ἐπίθετο Λῆμνιος νά σημαίνει ὀλέθριος. Σύμφωνα μέ τή μυθολογική παράδοση, λάτρευαν τόν Ἡφαιστο, γιατί ὅταν ὁ Δίας τόν

πέταξε από τόν οὐρανό, ἐκεῖνος ἔπεσε στήν κορυφή τοῦ ὄρους Μόσχυλος. Τό νησί ἔχει δομή ἠφαιστειογενή. Σήμερα, στήν κορυφή τοῦ Μόσχυλου ὑπάρχει ἀκόμη ἀνενεργό ἠφαίστειο. Ἄν σέ ἓνα περιβάλλον μέ τόσο ἄγρια χαρακτηριστικά προσθέσει κανεῖς καί τήν ἐρημιά, εὐκόλα καταλαβαίνει τή διαφοροποίηση τοῦ Σοφοκλή ἀπό τούς δύο ἄλλους μεγάλους τραγωδούς.

2. Ἐμένα μέ ὑποχρέωναν Ἕλληνες ἰσχυροί...: Ἐννοεῖ τούς ἐπικεφαλῆς τῆς ἐκστρατείας, τόν βασιλιά τοῦ Ἄργους καί ἡγέτη τῶν Ἀχαιῶν Ἀγαμέμνονα καί τόν ἀδελφό του Μενέλαο, βασιλιά τῆς Σπάρτης καί σύζυγο τῆς Ἑλένης, γιά χάρη τῆς ὁποίας ἐκστράτευσαν. Εἶναι φανερό πώς ἡ τραγωδία ξεκινᾷ μέ μιᾶ “ἠθική” ὑποχώρηση τοῦ Ὀδυσσεᾶ.

3. Νά ἐγκαταλείψω ἐδῶ τόν Μηλιά τοῦ Ποίαντα...: Δηλαδή τόν Φιλοκλήτη, τόν πρωταγωνιστή τῆς τραγωδίας. Ὁ Φιλοκλήτης ἦταν γιός τοῦ Ποίαντα καί τῆς Δημόνασας. Ὁ πατέρας του βασίλευε στήν Μηλιάδα, τή γῆ τῶν προβάτων δηλαδή, μιᾶ περιοχῆ ταυτιζόμενη μέ τήν Θεσσαλία. Ὁ Φιλοκλήτης ἀναφέρεται σέ ὅλες τίς πηγές σάν ἀκατάβλητος τοξότης, εἴτε γιατί ὁ ἴδιος ὁ Ἡρακλῆς τοῦ δίδαξε τήν τέχνη, εἴτε μόνο γιατί κατεῖχε τό τόξο τοῦ ἡμίθεου. Ὁ Ποίαντας ἤ κατ’ ἄλλες πηγές ὁ Φιλοκλήτης, ἀναψαν τή φωτιά πού λύτρωσε τόν Ἡρακλῆ ἀπό τό μαρτύριο τοῦ δηλητηριασμένου χιτώνα καί πῆραν σάν ἀνταμοιβή τό θουλικό τόξο. Ὁ Φιλοκλήτης ξεκίνησε γιά τήν Τροία μέ ἑπτὰ καράβια, ἀλλά στήν προσπάθειά του νά ὀδηγήσει τούς Ἕλληνες στό ναό τῆς Χρύσης (βλ. ἐπ. σημ.) τόν δάγκωσε μιᾶ σμέρνα, φύλακας τοῦ βωμοῦ, μέ ἀποτέλεσμα νά τόν ἐγκαταλείψουν στήν Λῆμνο. Ἐκεῖ ἔμεινε δέκα ὀλόκληρα χρόνια, ὥσπου ἔφτασαν ὁ Ὀδυσσεᾶς καί ὁ Νεοπτόλεμος.

4. Μόνο, μέ μόνο σύντροφο τή φρίκη μιᾶς πληγῆς...: Ἡ κατάσταση στήν ὁποία ἐγκαταλείφθηκε ὁ Φιλοκλήτης ἦταν ἄθλια. Τό δάγκωμα πού τοῦ κατάφερε τό φίδι δέν ἀνοιξε μιᾶ ὁποιαδήποτε πληγή, δέν ἐπρόκειτο γιά ὁποιαδήποτε φίδι, οὔτε τό γεγονός συνέβη σέ ὁποιοδήποτε τόπο. Ἄς πάρουμε τά πράγματα ἀπό τήν ἀρχή, γιατί ὁ σημερινός ἀναγνώστης μειονεκτεῖ, σέ σχέση μέ τόν ἀρχαῖο Ἀθηναῖο, γιά τόν ὁποῖο τό μυθολογικό πλαίσιο τῆς τραγωδίας ἦταν “τρέχουσα” γνώση.

“ Σε μικρή ἀπόσταση ἀπό τήν Λῆμνο, βρισκόταν τό νησάκι Χρύση, στό ὁποῖο ὁ Φιλοκλήτης δαγκώθηκε ἀπό ἐνυδρίδα. Τήν Χρύση τήν κατάπιε ἡ

θάλασσα κι εξαφανίστηκε για πάντα...” μάς παραδίδει ο Πausανίας (8.33.4). Το μυθικό νησάκι ήταν η δεύτερη δοκιμασία που θα περνούσαν οι Έλληνες, στο δρόμο για την Τροία. Δεν αποκλείεται να υπήρχε κάποιο αφηγηματικό πλαίσιο, εντός του οποίου η σκοτεινή φυσιογνωμία της νύμφης Χρύσης κρατούσε σημαντικό ρόλο. Άς θυμηθούμε πώς η πλοκή της Ιλιάδας, αρχίζει με την αποπομπή από τον Αγαμέμνονα του ιερέα Χρύση, ο οποίος φύλασσε το ναό του Απόλλωνα, στην Τρωϊκή πόλη Χρύση, που ενδέχεται να σχετιζόταν με το καταποντισμένο νησάκι. Οι πληροφορίες για το όλο ζήτημα είναι λίγες και πολύ αντιφατικές. Ο Αλέξανδρος Ρ. Ραγκαβής, αξιοποιώντας αυτές τις πληροφορίες, γράφει στο “Λεξικόν της Έλληνικῆς Αρχαιολογίας”: “Ότε οί Έλληνες ήθελσαν νά επισκεφθῶσι τόν ὑπό τοῦ Ιάσωνος ἰδρυθέντα βωμόν τῆ Ἀθηνᾶ ἐπί τῆς νήσου Χρύσης ἢ Λήμνου ἢ Ἴμβρου ἢ Τενέδου, τότε ὁ Φιλοκλήτης, κατά θέλησιν τῆς Ἥρας, παρωρησμένης δι’ ἣν παρέσχε βοήθειαν εἰς τόν Ἡρακλέα, ἐπλησίασεν ὑπέρ τό δέον εἰς τήν ὕδραν τήν φυλάττουσαν τόν βωμόν καί ἐδήχθη ὑπ’ αὐτῆς. Ἐπειδή δ’ ἡ πληγή ἀνέδινεν ἀποφοράν ἀνυπόφορον καί αἰ κραυγαῖ τοῦ Φιλοκλήτου κατετάραττον τούς συμπολεμιστάς του, οὐδ’ ἐπέτρεπον αὐτοῖς θρησκευτικά νά ἐκπληρῶσι καθήκοντα, διά τοῦτο, προτροπῆ τοῦ Ὀδυσσεῶς καί διαταγῆ τῶν Ἀτρειδῶν, ἐγκαταλείφθη εἰς τήν Λήμνον...” Αὕτη εἶναι ἡ πιό συνεκτική ἐκδοχή τοῦ μυθικοῦ ἐπεισοδίου καί ὀρίζει μέ διαύγεια τό μέγεθος τῆς εὐθύνης του Φιλοκλήτη. Κάποιος ἀνώνυμος ἀρχαῖος σχολιαστής, ἀναφέρει πώς ἡ πληγή ἦταν ἀποτέλεσμα τῆς ἄρνησης τοῦ Φιλοκλήτη νά δεχθεῖ τόν ἔρωτα τῆς νύμφης Χρύσης. Ὅπως σημειώσαμε παρὰ πάνω, τό μυθολογικό ὑλικό πού εἶχε στό νοῦ του ὁ μέσος ἀρχαῖος πολίτης ἦταν εὐρύτατο καί πάντως πολύπλοκο. Σύμφωνα μέ τίς προδιαγραφές τῆς σύνθεσης τοῦ ἀρχαίου δράματος, ὁ Φιλοκλήτης δέν γίνεται νά φέρει ὅλη τήν εὐθύνη τῆς κατάστασής του.

5. Πῶς νά κάνουμε θυσίες καί σπονδές...: Στίς θυσίες, ὅλοι οἱ παρευρισκόμενοι ἔπρεπε πρῶτα νά πλύνουν τά χέρια τους μέ καθαρό νερό κι ἔπειτα νά τηρήσουν ἀπόλυτη σιγή. Τότε καί μόνο τότε ἀρχίζαν οἱ προσφορές.

6. Δέν πρόκειται νά πάρεις τοῦ Δάρδανου τόν τόπο...: Τό βασίλειο τῶν Τρώων δηλαδή. Ὁ γιός τοῦ Δία Δάρδανος ἦταν θεμελιωτής τῆς Τροίας καί πρόγονος τοῦ Προίαμου.

7. Τόν ἀναπόσπαστο ὄπλισμό του...: Πρόκειται γιά τό τόξο ἢ μόνο τά βέλη πού χάρισε ὁ Ἡρακλῆς στόν Ποίαντα ἢ στόν Φιλοκτήτη. Τό ὄπλο αὐτό ἦταν τέλειο καί μόνο ὁ δικαιοῦχος μποροῦσε νά τό χρησιμοποίησει. Ὁ χρησμός πού ἔφερε τόν Ὀδυσσεά καί τόν Νεοπτόλεμο στήν Λῆμο, ἀπαιτοῦσε τό τόξο τοῦ Ἡρακλῆ. Ὁ Φιλοκτήτης ἔπρεπε νά πάει μαζί τους, γιὰτί μόνο αὐτός μποροῦσε νά τό χειριστεῖ ἐπιτυχῶς.

8. Δύο στρατηγοί κι ὁ ἄρχοντας τῶν Κεφαλλήνων...: Ὁ ἄρχοντας τῶν Κεφαλλήνων εἶναι ὁ Ὀδυσσεάς. Οἱ Κεφαλλῆνες ὑπάγονταν στό βασίλειο τῆς Ἰθάκης καί ἦταν αἰμοβόροι πειρατές. Ὁ Φιλοκτήτης ἐκνευρισμένος, ἀναφέρεται στόν Ὀδυσσεά μέ τόν προσβλητικό αὐτόν τίτλο καί ὄχι μέ τόν τίτλο πού πραγματικά εἶχε, δηλαδή ἄρχοντας τῆς Ἰθάκης. Οἱ δύο στρατηγοί εἶναι ὁ Μενέλαος καί ὁ Ἀγαμέμνων.

9. Θεός τοξότης τόν χτύπησε, ὁ Φοῖβος, ὅπως λένε...: Εἶναι γνωστό πῶς τόν Ἀχιλλέα τόν τόξευσε ὁ Ἀλέξανδρος ἢ Πάρις. Φυσικά, οἱ Ἕλληνες θεώρησαν πραγματικό ἐκτελεστή τόν Ἀπόλλωνα, γιὰτί αὐτός ἦταν ὁ προστάτης τῶν Τρώων καί γιὰτί ὁ δειλός καί ἀπόλεμος Πάρις δέ θά μποροῦσε σέ καμία περίπτωση νά τοξεύσει μέ τέτοια ἐπιτυχία.

10. Ὁ ἔνθεος Ὀδυσσεάς καί τοῦ πατέρα μου ὁ τροφός...: Πρόκειται γιά τόν Φοῖνικα.

11. Ἑφτανα στό ταλαίπωρο Σίγειο...: Ἀκρωτήριο, νότιο-δυτικά τοῦ Ἰλίου, σήμερα Yeniseri. Ἐκεῖ εἶχαν τραβήξει τά καράβια τους οἱ Ἕλληνες καί εἶχαν στρατοπεδεύσει.

12. Κι ἀρχόντισσα τοῦ Πακτωλοῦ...: Ὁ Πακτωλός ἦταν χρυσοφόρος ποταμός τῆς Λυδίας, ὁ ὁποῖος πῆγαζε ἀπό τό ὄρος Τμόλος καί διέσχισε τίς Σάρδεις. Ἡ ἀρχόντισσά του ὑποτίθεται πῶς εἶναι ἡ φρυγική θεότητα Κυβέλη.

13. Ὁ γίγαντας ὁ Αἴας πῶς τ' ἀνέχτηκε ὄλα αὐτά...: Ὁ Αἴας ὁ Τελαμώνιος αὐτοκτόνησε, ὅταν τά ὄπλα τοῦ Ἀχιλλέα δώθηκαν στόν Ὀδυσσεά. Ὑπῆρξε πρότυπο σωματικῆς ρώμης καί ψυχικοῦ σθένους.

14. Τί ἀκούω ὁ δύστηχος! Καί ζοῦν τό ἔκτραμα τοῦ Τυδέα...: Πρόκειται γιά τόν Διομήδη, γενναῖο καί ἀδίστακτο πολεμιστή. Μαζί μέ τόν Ὀδυσσεά ἐπέδραμαν μέσα στή νύχτα (Ἰλ. Κ) καί σκότωσαν τόν βασιλιά τῶν

Θρακῶν Ρῆσο. Γενικά, στό νυχτερινό αὐτό ἐπεισόδιο, σκόρπισαν ἄδικο θάνατο.

15. *Κι ἐκεῖνο τό μαρτύριο πού ψώνισε ἀπ' τό Σίσυφο ὁ Λαέρτης...:*

Σύμφωνα μέ κάποιον μύθο μή ὀμηρικῆς προέλευσης, ὁ πατέρας τοῦ Ὀδυσσεᾶ Λαέρτης, παντρεύτηκε τήν κόρη τοῦ Αὐτόλυκου Ἀντίκλεια, δίνοντας πολλά χρήματα, ἐν ὅσῳ αὐτή ἦταν ἔγγυος ἀπό τόν Σίσυφο. Ὑποτίθεται λοιπόν πώς ὁ Ὀδυσσεᾶς ἦταν παιδί τοῦ Σισύφου.

16. *Ὁ Νέστορας τί κάνει; Πέθανε κι αὐτός...:* Ὁ γέροντας Νέστωρ, δεινός ἀρματομάχος καί δεινότατος διαπραγματευτής, μᾶς ἄφησε τό ὄνομά του σάν συνώνυμο τῆς ψυχραιμίας καί τῆς συγκατάβασης. Ἦταν βασιλιάς τῆς Πύλου καί τόν σέβονταν ὅλοι οἱ Ἕλληνες.

17. *Σκοτώθηκε ὁ Ἀντίλοχος...:* Πρόκειται γιά τό μεγαλύτερο καί πιό ἀγαπημένο γιό τοῦ Νέστορα, πού ἔπεσε μαχόμενος στό πλευρό τοῦ πατέρα του.

18. *Ἔλα τώρα, σ' ἐξορκίζω, γιά τόν Πάτροκλο, τό φίλο...:* Πρόκειται γιά τό γνωστό Πάτροκλο, φίλο καί συμπολεμιστή τοῦ Ἀχιλλέα, πού σκοτώθηκε, μονομαχώντας μέ τόν Ἔκτορα.

19. *Ὅχι γι' αὐτόν, γιά κάποιον Θερσίτη...:* Ὁ Θερσίτης, σύμφωνα μέ τόν Ὅμηρο, ἦταν ὁ ἀσχημότερος πολεμιστής. Καμπούρης, καραφλός, κακομούτσounος, κουτσός. Εἶχε μεγάλο θράσος καί στή μάχη συμπεριφερόταν σάν πλιατσικολόγος.

20. *Ἐγώ, βλαστέ πατέρα πού βλάστησε στήν Οἶτη...:* Ὁ Φιλοκτήτης καί ὁ πατέρας του γεννήθηκαν στή σκιά τοῦ ὄρους Οἶτη, πού ἀποτελοῦσε τό βόρειο σύνορο τῆς Μηλιάδας. Τό νοτιότερο σύνορο ἦταν ὁ ποταμός Σπερχειός.

21. *Στήν Πεπάρηθο πού βγάζει πολύ καλό σταφύλι...:* Ἡ Πεπάρηθος εἶναι ἡ σημερινή Σκόπελος. Ἦταν γνωστή στήν ἀρχαιότητα γιά τό καλό κρασί της.

22. *Ὁ γέρο-Φοίνικας καί τοῦ Θησέα οἱ γιοί...:* Ὁ Φοίνικας ἦταν τροφός τοῦ Ἀχιλλέα καί τόν ἀκολούθησε στήν Τροία (Ιλ. Ι). Οἱ γιοί τοῦ Θησέα εἶναι ὁ Ἀκάμαντας καί ὁ Δημοφώντας. Ἡ παρουσία τους ἐδῶ εἶναι εὕρημα τοῦ Σοφοκλή. Τόν Θησέα τόν εἶχε σκοτώσει ὁ παππούς τοῦ Νεοπτόλεμου

Λυκομήδης.

23. Ήταν, πού λές, ένας μάντης, αριστοκράτης, γιός του Πρίαμου...:

Πρόκειται για τό γιό του Πρίαμου και δίδυμο αδελφό της Κασσάνδρας, Έλενο. Ο Έλενος είχε πάρει από τον Απόλλωνα τή μαντική χάρη, αλλά υπήρξε και γενναῖος πολεμιστής.

24. Σάν τόν πατέρα του...: Έννοει τόν Σίσυφο (βλ. σημ. 15).

25. Καθήλωσε τόν ἀπληστο Ίξίονα σέ γρήγορο τροχό: Σύμφωνα μέ τό μύθο, ό πλούσιος Ίξίων σκότωσε από ἀπληστία τόν πεθερό του, επισύροντας τήν περιφρόνηση τῶν θεῶν. Μόνον ό Δίας τόν λυπήθηκε. Τόν κάλεσε στόν Όλυμπο και τόν ἔκανε ἀθάνατο . Όμως ἐκεῖνος προσπάθησε νά αποπλανήσει τήν Ήρα. Ο Δίας τόν ἔστειλε στόν Άδη μέ τόν Έρμη, ό οποῖος τόν ἔδωσε σέ ἕναν τροχό.

26. Φλόγα θεοῦ στήν κορυφή της Οἴτης...: Ο Δίας ἄρπαξε τόν Ηρακλή μέσα από τίς φλόγες της πυρᾶς του και τόν ἀνέβασε στόν Όλυμπο.

27. Μήπως τό ἴδιο δέν ἔκανα στό γιό του Δία...: Δηλαδή στόν Ηρακλή (βλ. σημ. 3).

28. Ο Τεῦκρος· ξέρει αὐτός νά τό δουλεύει...: Ο Τεῦκρος ἦταν ἀδελφός του Αἴαντα του Τελαμώνιου. Μετά τόν Φιλοκλήτη, τόν θεωροῦσαν τόν καλύτερο Έλληνα τοξότη.

29. Κάτω στόν Άδη, βαθιά, σκοτεινά...: Ο Φιλοκλήτης, θεωρεῖ τόν πατέρα του νεκρό, ἀφοῦ δέν ἐπικοινωνήσε ποτέ μαζί του.

30. Εγώ θά στείλω στό Ίλιο τόν Ασκληπιό...: Σύμφωνα μέ τό μύθο, τόν Φιλοκλήτη θεράπευσε ό ἀσκληπιάδης Μαχάων.

31. Αποφασίστηκε, για δεύτερη φορά νά τήν ἀλώσει...: Ο Ηρακλής ἄλωσε ἤδη μία φορά τήν Τροία, όταν ἐκστράτευσε κατά του βασιλιά της, Λαομέδοντα.

32. Κι ἀντήχησε τό ὕψωμα του Έρμη κάθε κραυγή μου...: Πρόκειται για τό Έρμαῖον Όρος, χαμηλό βουνό, στά βόρεια της Λήμνου.

33. Λύκιες πηγές, Λύκια δροσιά, πάω για μία δόξα...: Ο Απόλλωνας εἶχε φτιάξει στήν Λήμνο δύο πηγές, για χάρη του Φιλοκλήτη. Από τή μία

ἔτρεχε κρασί καί ἀπό τήν ἄλλη μέλι. Ἡ διήγησις αὐτή δέν εἶναι βέβαιον ὅπως καλύπτει τήν ἀναφορά τοῦ Φιλοκλήτη, γιατί ἔρχεται σέ ἀντίφασιν μέ τήν ἄθλια κατάστασιν στήν ὁποία βρισκόταν.

[Ἀρχή σελίδας]

Μικρός Απόπλους

<http://www.mikrosapoplous.gr/>

Δεκέμβριος 2002